

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Sportovní hry v hodinách tělesné výchovy
na 2. stupni základních škol v Plzni

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Vladimír Süß, PhD.

Zpracoval:

Bc. Josef Šrámek

Abstrakt

Název práce: Sportovní hry v hodinách tělesné výchovy na 2. stupni základních škol v Plzni

Anglický název: Sport Games in basic school in Plzeň

Cíle práce:

- zkoumat, jaký význam kladnou učitelé tělesné výchovy sportovním hrám v hodinách
- zkoumat, zda učitelé tělesné výchovy přepokládají změnu ve výuce předmětu po zavedení nového školského systému
- zjistit podmínky výuky tělesné výchovy v plzeňských základních školách
- zjistit postoj žáků 2. stupně základních škol ke sportovním hrám
- potvrzení nebo vyvrácení dané hypotézy

Metody: Dotazníkové šetření na základě ankety pro učitele tělesné výchovy a žáky 2. stupně základních škol

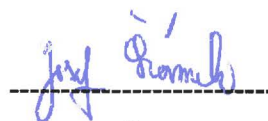
Výsledky:

- učitelé preferují sportovní hry před jinými činnostmi v hodinách tělesné výchovy
- většina učitelů nepředpokládá změnu ve výuce tělesné výchovy
- podmínky pro výuku sportovních her jsou v Plzni dobré
- sportovní hry jsou z pohledu žáků 2. stupně nejoblíbenější činností v hodinách tělesné výchovy
- Rámcový vzdělávací program nepřinese změny do výuky sportovních her

Klíčová slova: Rámcový vzdělávací program, Školní vzdělávací program, základní vzdělávání, tělesná výchova, sportovní hry, plzeňské základní školy

Touto cestou bych chtěl poděkovat PhDr. Vladimíru Šišsovi, PhD. za odborné vedení práce, za praktické rady a za možnost využít jeho zkušenosti v této problematice. Dále bych chtěl poděkovat těm plzeňským základním školám, jejichž učitelé vyšli mému projektu vstříc a přes všechnu svou práci byli ochotni mi pomoci. Bez výše jmenovaných by tato práce vůbec nemohla vzniknout.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a použil jsem pouze literaturu uvedenou v seznamu bibliografické citace.

Josef Šrámek

Obsah

1	Teoretická část.....	7
1.1	Úvod	7
1.2	System vzdělávacích programů	8
1.2.1	Historie vzniku Rámcového vzdělávacího programu.....	8
1.2.2	Nově vzniklé pojmy	9
1.3	Tělesná výchova a sport v evropském školství	10
1.4	Tělesná výchova ve vzdělávacím programu základního školství.....	11
1.4.1	Sportovní hry v současných osnovách základních škol.....	12
1.4.2	Sportovní hry po povinném zavedení Rámcového vzdělávacího programu od školního roku 2007/2008	12
1.5	Sportovní hry	13
1.5.1	Definice pojmu sportovní hra	14
1.5.2	Základní typy sportovních her a jejich příklady	14
1.5.3	Sportovní hry z pohledu tradice na území České republiky.....	15
1.6	Charakteristika žáka a učitele na začátku 21. století ve vztahu ke sportovním činnostem.....	17
2	Cíl a úkoly výzkumu	20
3	Výzkumné otázky a hypotéza.....	20
3.1	Základní výzkumná otázka.....	20
3.2	Rozšiřující výzkumná otázka.....	20
3.3	Hypotéza.....	20
3.3.1	Zdůvodnění hypotézy	20
4	Metodologie výzkumu.....	21
4.1	Sledovaný soubor	21
4.2	Metody výzkumu.....	21
4.2.1	Anketa pro učitele tělesné výchovy.....	21
4.2.2	Anketa pro žáky 2. stupně základních školy	26
4.3	Organizace výzkumu	26
4.3.1	Rozeslání a výběr anketních formulářů	27
4.3.2	Ekonomická rozvaha výzkumu	27
5	Výsledky výzkumu.....	28
5.1	Návratnost anketních formulářů	28

5.2	Data ze sebraných anketních formulářů	28
5.2.1	Výsledky ankety pro učitele	28
5.2.2	Výsledky ankety žáků.....	31
5.2.3	Nejčastěji hrané sportovní hry v hodinách tělesné výchovy	33
6	Analýza dat	35
6.1	Postoj učitelů ke změně vzdělávacího systému v České republice	35
6.2	Sportovní hry v hodinách tělesné výchovy z pohledu učitelů	35
6.3	Zázemí pro výuku sportovních her.....	37
6.4	Pohled žáků na výuku tělesné výchovy na základních školách.....	41
6.4.1	Kompletní pohled 2. stupně.....	41
6.4.2	Pohled jednotlivých ročníků 2. stupně	45
7	Diskuze, interpretace dat a závěry výzkumu	47
7.1	Představy tvůrců Rámcového vzdělávacího programu versus představy učitelů tělesné výchovy	47
7.2	Sportovní hry v dnešní tělesné výchově	48
7.3	Nový školský systém a výuka sportovních her – přijetí nebo nepřijetí hypotézy	49
8	Závěr	50
	Použitá literatura.....	51
	Seznam příloh	52
	Summary.....	53

1 Teoretická východiska

1.1 Úvod

Školní rok 2007/2008 přinese do českého vzdělávacího systému radikální změnu. Decentralizuje se pravomoc Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a každá škola si bude razit cestu podle svých vytvořených plánů. Stát dodá Rámcový vzdělávací program podle zákona 561/2004 Sb. V praxi by to mělo znamenat různorodost zaměření jednotlivých škol na oblast, ke které má nejbližší. Zvýší se volnost výběru předmětů, jednotlivé předměty budou propojeny tak, aby žáci chápali souvislosti jako jeden celek. Vznikne množství disponibilních hodin, které škola přizpůsobí svému zaměření. Základní vzdělávání by se mělo stát komplexním a podstatným pro život. Žáci by měli utvářet svou osobnost a připravit se na roli občana České republiky, ale zároveň i na roli Evropana.

Srovnatelný krok byl proveden v německém Šlesvicku-Holštýnsku v roce 1990 (Rýdl, 2003, s. 177). Kromě možnosti větší svobody při organizaci školy a výuky, tj. vlastního vývoje profilu školy, výběru učebních pomůcek, organizace výukových časů¹ a více prostoru při hodnocení výkonu žáků, je klíčovým bodem větší finanční autonomie.

Pro harmonický růst každého člověka je potřebný psychický vývoj, který úzce souvisí s fyzickým. Jednou z mnoha možností přípravy žáka na „opravdový život“ jsou hry. Vcítění do role, která musí jednat pod tlakem, ovšem bez negativních následků při nesprávném řešení. Pro rozvoj psychické i fyzické stránky jedince jsou nejvhodnější hry pohybové, konkrétně sportovní.

Plnění úkolů, které vycházejí z role a úlohy v družstvu, činí žáka zodpovědným. Jeho rozhodnutí ovlivní průběh utkání, jeho úspěch způsobí radost, chyba zklamání celého družstva. Stejně jako v životě. Proto jsou sportovní hry důležitou součástí základního vzdělávání.

Cílem této studie je zjistit, jak jsou sportovní hry využívány v dnešním školství, jaký význam jim přiřkládají samotní učitelé tělesné výchovy. A zda tito učitelé hodlají po reformaci školství od roku 2007/2008, kdy budou „svými pány“, nějakým způsobem změnit přístup k této části předmětu tělesná výchova. Důležitým faktorem je i pohled samotných žáků. Tělesná výchova by jim kromě učení pohybových dovedností a rozvíjení pohybových schopností měla dávat radost z pohybu a soutěžení. Na to někteří učitelé zapomínají.

¹ V dnešní době se i v České republice hovoří o zrušení klasických 45 minutových vyučovacích hodin.

1.2 Systém vzdělávacích programů

Dle zákona 561/2004 Sb., §3, odst. 1, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zpracovává Národní program vzdělávání. Tento program vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů. Pro každý obor vzdělávání se vydávají rámcové vzdělávací programy. Ty vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání (zákon 561/2004 Sb., §3, odst. 2). Vzdělávání v jednotlivých školách probíhá podle školních vzdělávacích programů, které si každá škola vytváří podle svého zaměření v souladu s rámcovým vzdělávacím programem.

Dle zákona 561/2004 Sb., §5, odst. 1, „školní vzdělávací program pro vzdělávání, pro nějž je podle §3, odst. 2 vydán rámcový vzdělávací program, musí být v souladu s tímto rámcovým vzdělávacím programem; obsah vzdělávání může být ve školním vzdělávacím programu uspořádán do předmětů nebo jiných ucelených částí učiva (například modulů)“.

Reformace školství neprobíhá jen v České republice, ale prakticky v celé Evropě. Příčinou je reakce na situaci ve světě. Globalizace, zaostávání evropského hospodářství a ekologické problémy by tyto reformy mohly pomoci vyřešit tím, že budou novým impulsem pro jednotlivé státy Evropské unie (Košák, 2006).

1.2.1 Historie vzniku Rámcového vzdělávacího programu

Od roku 2001 jej připravuje Výzkumný ústav pedagogický Praha v souladu s novými principy kurikulární politiky. Ty byly zformulovány v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice, v tzv. „Bílé knize“ (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, 2001). Byl pozměňován a upravován na veřejných diskuzích s řediteli a učiteli škol, srovnáván na domácí i mezinárodní úrovni. Hlavním cílem je zefektivnění vzdělávání, jeho individualizace vzhledem k potřebám žáka a jeho vnitřní diferenciaci.

Na základě prvotní verze rámcového vzdělávacího programu vznikaly v pilotních školách v České republice od roku 2002 první školní vzdělávací programy. Podílely se na nich více jak dva tisíce učitelů těchto škol.

Zavádění rámcového, potažmo školního vzdělávacího programu do praxe, je rozděleno na několik fází. Školy, které již mají vytvořený školní vzdělávací program, zahájily výuku

v 1. a 6. třídách již v září 2005. Povinnost zahájit výuku podle nové koncepce mají všechny základní školy od září 2007.

1.2.2 Nově vzniklé pojmy

Se zavedením rámcového vzdělávacího programu současně vznikly i nové pojmy a termíny. Některé pojmy zní pro laickou veřejnost nejasně, proto je Zeman (2006) objasnil.

Klíčové kompetence

jsou podle pracovní skupiny Evropské komise „přenosný a univerzálně použitelný soubor vědomostí, dovedností a postojů, které potřebuje každý jedinec pro své osobní naplnění a rozvoj, pro zapojení se do společnosti a úspěšnou zaměstnanost“. Do základního vzdělávání je zahrnuto 6 klíčových kompetencí:

- kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní.

Tyto kompetence nelze rozvíjet izolovaně. Vždy jsou propojeny s nějakým vzdělávacím obsahem. Jejich význam přesahuje rámec školství a zasahuje do „opravdového života“.

Průřezová témata

zahrnují aktuální problémy současného světa. Pomáhají rozvíjet osobnost žáka, podílejí se na tvorbě jeho postojů a hodnot. Vzniklo těchto 6 průřezových témat:

- osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova, environmentální výchova, mediální výchova

Vzdělávací oblasti

je nové dělení vzdělávacích okruhů. Předměty podobného zaměření jsou integrovány do vzdělávací oblasti. Vzniklo 9 vzdělávacích oblastí. Předmět tělesná výchova patří do oblasti Člověk a zdraví.

1.3 Tělesná výchova a sport v evropském školství

I v době globalizace a sjednocování je pojetí pohybových aktivit v základním školství v jednotlivých zemích pojímáno různě. Vyplývá to z historického kontextu sahajícího do 19. století, kdy se začaly prosazovat různé směry „fyzických cvičení“. Naul (2003) poukazuje na 3 hlavní směry:

- německý nářadový tělocvik
- Lingova gymnastika
- anglický systém sportů a her

Tyto systémy se postupem času rozšířily do celé Evropy. V meziválečném období proběhla tzv. „sportifikace tělesné výchovy“. Vyplývala z „nutnosti“ kvalitního sportovního zázemí a lidských zdrojů v době války.

Ve 2. polovině 20. století došlo naopak k „dekonstrukci sportu ve školní tělesné výchově“. První impuls přišel ze Spolkové republiky Německa, kde péče o talentované děti vedla k podpoře mimoškolních aktivit. Tělesná výchova jako vyučovací předmět se zrealizovala a vyvážila potřebám žáků „běžné populace“.

V dnešní době převládá teorie 4 hlavních vektorů:

- tělesná výchova (Belgie, Itálie, Francie)
- sportovní výchova (Německo, Velká Británie)
- pohybová výchova (Holansko)
- výchova ke zdraví (Finsko)

Tyto 4 základní směry jsou v jednotlivých zemích různě nastaveny a vyváženy. V České republice převládá systém „tradiční“ tělesné výchovy.

Rýdl (2003, s. 101) poukazuje na dánský systém, ve kterém „podle zákona musí „folkeskole²“ inspirovat žáky k smysluplnému využívání volného času a dále se musí podílet na organizaci místního kulturně-sportovního života obce.“ Převedeme-li dánskou soustavu na český systém, celý 2. stupeň má v osnovách 2 hodiny tělesné výchovy a sportu týdně. K těmto hodinám je ale třeba připočítat ze zákona povinné mimoškolní kulturně-sportovní akce, které v českém systému chybí. Je přitom zcela běžné, že schopnosti a dovednosti získané v mimoškolních aktivitách žáci aplikují do školní výuky.

² Dánská základní škola, povinně 9. ročníků, 10. ročník dobrovolný.

Další zajímavost ohledně základního vzdělávání v Dánsku popisuje Rýdl (1993). V 90. letech probíhala diskuze, zda známkovat žáky v 1. až 7. ročníku. Zastánci známkování poukazují, že známky slouží jako jeden faktor srovnání mezi žáky a monitorují průkaznost schopností vlastní osobnosti žáka, odpůrci známkování zmiňují pravý význam „folkskole“ – vytváření normálního sociálního klimatu pro vlastní rozvoj žáka nikoli v rivalitě s jinými žáky, ale s jejich kooperací.

1.4 Tělesná výchova ve vzdělávacím programu základního vzdělávání

Tělesná výchova zaujímá ve vzdělávacím programu základního vzdělávání primární pozici z pohledu zdraví žáka. Žádný jiný povinný vyučovací předmět neovlivňuje tak výrazným způsobem fyzickou stránku jedince. Dle Jeřábka (1998b) je hlavním cílem tělesné výchovy identifikovat vlastní pohybové možnosti a přednosti, ale také zdravotní a pohybové omezení samotným žákem základní školy. Žák, který zná své možnosti a omezení, je schopen je respektovat u sebe i jiných a cíleně je využívat nebo ovlivňovat. Postupně přechází od spontánních aktivit k řízeným, kde roste jeho podíl na tomto řízení. Získané pohybové schopnosti a dovednosti dále může využít při seberealizaci ve svém oblíbeném sportovním odvětví.

Pojetí tělesné výchovy v současných osnovách základních škol (Jeřábek, 1998b)

Obsah předmětu tělesná výchova je rozdělen do tématických celků, které nemusejí odpovídat ročníkům. Závazné je učivo *základní*, které učitel vyučuje v celé třídě a dává tím možnost všem, aby si tuto látku vyzkoušeli a zvládli na určité, učitelem stanovené, úrovni. *Rozšiřující* učivo je nezávazné a vyučováno pouze v případech, kdy je základní učivo probráno a zvládnuto buď talentovanějším jedincem, nebo celou třídou. Většinou tak bývá v případech, kdy má předmět rozšířenou dotaci hodin³, při vyšší pohybové úrovni žáků nebo lepších materiálních podmínkách školy.

³ Pro názornost předkládáme Příloha B - „Modelový učební plán vzdělávacího programu Základní škola pro třídy s rozšířeným vyučováním tělesné výchovy.“ Dle Jeřábka (1998b, s. 326)

Pojetí tělesné výchovy po zavedení Rámcového vzdělávacího programu od roku 2007/2008 (Jeřábek, 2005)

Po zavedení Rámcového vzdělávacího programu vzniknou na základních školách 3 období očekávaných výstupů. Nezávazné po 3. třídě a závazná po 5. a 9. třídě. Očekávané výstupy vycházejí z oblastí činností, které jsou děleny na:

- činnosti ovlivňující zdraví
- činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností
- činnosti podporující pohybové učení

Jednotlivé očekávané výstupy pro 2. stupeň sestavil Tupý (Jeřábek, 2005, s. 70 – 72). Konkrétní očekávané výstupy si každá škola vytvoří sama podle svých možností a zkušeností.

Pro každou oblast činností je přiřazeno doporučené učivo, které vyučující může přizpůsobit svým možnostem nebo jej zcela změnit. Směrodatný je v tomto případě očekávaný výstup po 9. třídě.

1.4.1 Sportovní hry v současných osnovách základních škol

Jeřábkův Vzdělávací program základní škola (1998b) doporučuje zařazení minimálně 2 sportovních her pro 2. stupeň dle možností školy. V případě, že škola má dobré sportovní zázemí, doporučuje kromě nejpoblárnějších her, fotbalu, házené, basketbalu a volejbalu, i menší sportovní hry, softball, korfbal, ringo, florbal, ringet, lední hokej, tenis, stolní tenis, lakros aj.

Zajímavostí je, že Vzdělávací program základní škola z roku 1996 (Jeřábek, 1996) se o žádných jiných hrách, než jsou fotbal, volejbal, basketbal a házená, nezmiňuje. Uvádí pouze rozšiřující učivo, které obsahuje prohloubení pohybových dovedností ve výše zmíněných čtyřech sportovních hrách.

1.4.2 Sportovní hry po povinném zavedení Rámcového vzdělávacího programu od školního roku 2007/2008

Předmět tělesná výchova se stane součástí vzdělávací oblasti nazvané „Člověk a zdraví“ společně s předmětem Výchova ke zdraví (Jeřábek, 2005). Součástí by také měla

být výuka zdravotní tělesné výchovy⁴. Předmět Výchova ke zdraví by se měla zabývat více „teoretickými“ otázkami zdraví, jako jsou soužití mezi lidmi, změny v životě člověka vlivem vývoje a růstu, zdravý způsob života, předcházení nemocem a další. Tělesná výchova by měla zajišťovat „praktickou“ část vzdělávací oblasti.

Vědomosti a dovednosti o sportovních hrách jsou přímo shrnuty v oblastech činností:

- činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností
obsahuje nácvik herních činností jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie (Jeřábek, 2005)
- činnosti podporující pohybové učení
vztaženo na sportovní hry, obsahuje komunikaci mezi hráči, teorii jednotlivých her a sportů

Nepřímo se sportovní hry odrážejí i v oblasti „činnosti ovlivňující zdraví“, která je základem celého systému tělesné výchovy.

Škola bude mít možnost absolutně samostatného výběru, které sportovní hry zařadí do svého programu a tento výběr bude nenapadnutelný. Doporučený minimální počet dvou vyučovaných sportovních her zůstane zachován z předchozích školních osnov.

1.5 Sportovní hry

Sportovní hry patří do velké množiny činností, které svou charakteristikou a obsahem pomáhají rozvíjet určitou část lidské osobnosti. Dle Táborského (2004) byly hry, dalo by se říci i sportovní, zastoupeny v podstatě v každé starověké civilizaci. Jejich cílem nebyla pouze zábava, ale také se staly prostředkem výchovy, léčby. Někdy dokonce sloužily kultovním nebo náboženským rituálům.

V dnešním světě jsou sportovní hry přesně vymezeny národními nebo mezinárodními pravidly. Tento fakt jasně vymezil definici pojmu sportovní hra, dovolil vzniknout jednotlivým klubům, organizacím a mezinárodním soutěžím v dané sportovní hře.

⁴ Dle Jeřábka (2005) je předmět Zdravotní tělesná výchova jako ucelený systém nabízen žákům II. a III. zdravotní skupiny v samostatných vyučovacích hodinách.

1.5.1 Definice pojmu sportovní hra

Sportovní hra je tedy soutěživá činnost dvou soupeřů v jednotném prostoru a čase, kteří podle institucionálně schválených pravidel usilují o prokázání vlastní převahy lepším ovládním společného předmětu (Táborský, 2004).

1.5.2 Základní typy sportovních her a jejich příklady

Různí autoři dělí sportovní hry svými metodami, v této práci použijeme dělení dle Táborského (2004).

Z jednoho hlediska lze sportovní hry rozdělit do tří skupin:

- **sportovní hry brankového typu:**

Hráči obou družstev soupeří ve společném prostoru ve stejném čase. Cílem snažení je povoleným způsobem dopravit společný předmět (míč, kotouč, létající talíř...) do vymezeného prostoru. Tento prostor je buď zcela ohraničen (branka, koš), nebo částečně (koncová čára, branka na americký fotbal). Vítězí ten tým, který dosáhne vyššího počtu branek, košů nebo cílových zón.

Příklady brankových her

Branky: florbál, fotbal, házená, hokejbal, lakros, lední hokej, pozemní hokej, vodní pólo

Koš: basketbal, korfbal

Cílová zóna: americký fotbal⁵, frisbee, rugby

- **sportovní hry hrané přes síť nebo odrazem o stěnu:**

Hráči obou družstev soupeří v odděleném prostoru ve společném čase. Hrací plocha je rozdělena různě vysokou sítí. Výjimkou je squash a ricochet, kdy hráči sdílí společný prostor. Cílem snažení odehrát společný předmět (míč, kroužek) dle pravidel tak, aby jej protivník nemohl dle pravidel odehrát zpět.

Příklady her hraných přes síť nebo odrazem o stěnu

Přes síť: nohejbal, plážový volejbal, ringo, stolní tenis, tenis, volejbal

Odrazem: pelota, ricochet, rocketbal, squash

⁵ Dosažení bodu v americkém fotbalu lze donesením míče za koncovou čáru nebo vstřelením branky kopnutím.

- **sportovní hry pálkovací**

Hráči obou družstev soupeří ve společném prostoru, střídá se útočná a obranná činnost, která se střídá po dosažení určitého množství bodů (autů).

Příklady pálkovacích her

baseball, softbal, kriket

Jinými hledisky rozdělení sportovních her jsou dělení dle způsobu ovládnutí společného předmětu (částmi vlastního těla nebo sportovním náčiním), způsob pohybu po hrací ploše (přirozený pohyb, plavání ve vodě, využití živých nebo neživých dopravních prostředků), způsob dosahování bodů, délka utkání a způsob ukončení aj.

1.5.3 Sportovní hry z pohledu tradice na území České republiky

Rozšířenost her na území České republiky je ovlivněna polohou ve střední Evropě. Úspěchy českých sportovců a reprezentací podporují oblíbenost daných sportovních her. Jako v celé Evropě, i v České republice je populárně vysoko fotbal. První fotbalové kluby začaly vznikat již na konci 19. století a postupně se přidávaly další kluby a oddíly (Horák, 1992). Oblíbenost fotbalu vychází nejen z jednoduchosti pravidel a nízkých nároků na vybavení hráčů i sportovišť, ale hlavně z celosvětové popularity, kterou se nemůže pochlubit žádné jiné sportovní odvětví. V posledních letech se navíc začal prosazovat i ženský fotbal, popularita tohoto sportu tedy stoupá i u něžného pohlaví.

Dalším populární sportovní hrou je lední hokej, který si své příznivce získává stabilně výbornými výkony českých hráčů v zámořské NHL⁶, ale také kvalitní českou ligou a v neposlední řadě úspěchy české reprezentace, která se na vrcholových akcích, jako jsou olympijské hry a mistrovství světa, umísťují na medailových příčkách. Bohužel, zařazení ledního hokeje do výuky základních škol je prakticky nemožné, neboť nároky na vybavení hráčů a ledová plocha jsou pro „nehokejové“ základní školy těžko dosažitelné. Ženský lední hokej se nedávno objevil na olympijských hrách a nastartoval tak vzestup i v této části populace.

⁶ National Hockey League – Národní hokejová liga, společná pro týmy z USA a Kanady

Své příznivce si stále drží basketbal, házená, volejbal a pozemní hokej. Tyto sportovní hry mají své místo ve sportovní historii bývalého Československa, kdy československé týmy byly vyrovnanými soupeři světové špičky. V dnešní době je z těchto sportovních her nejvýše ženský basketbal zásluhou Gambrinus Brno. V roce 2006 poprvé v historii zvítězily v turnaji Final Four, čímž se staly neoficiálními mistryněmi Evropy.

Širokou hráčskou základnu má tenis, daleko nejširší z individuálních sportovních her. Z povzdálí jej sleduje tenis stolní.

Stále větší oblibu si získává florbal. Stejně jako fotbal neklade téměř žádné nároky na vybavení hráčů i sportovišť, lze jej provozovat i v hodinách tělesné výchovy, navíc je žáky velmi oblíben. Zásluhou dobrých výsledků české reprezentace přenosy ze zápasů, ať mezistátních, nebo domácích ligy, vysílá Česká televize. Po celé republice vznikají místní ligy organizované nadšenci tohoto sportovního odvětví.

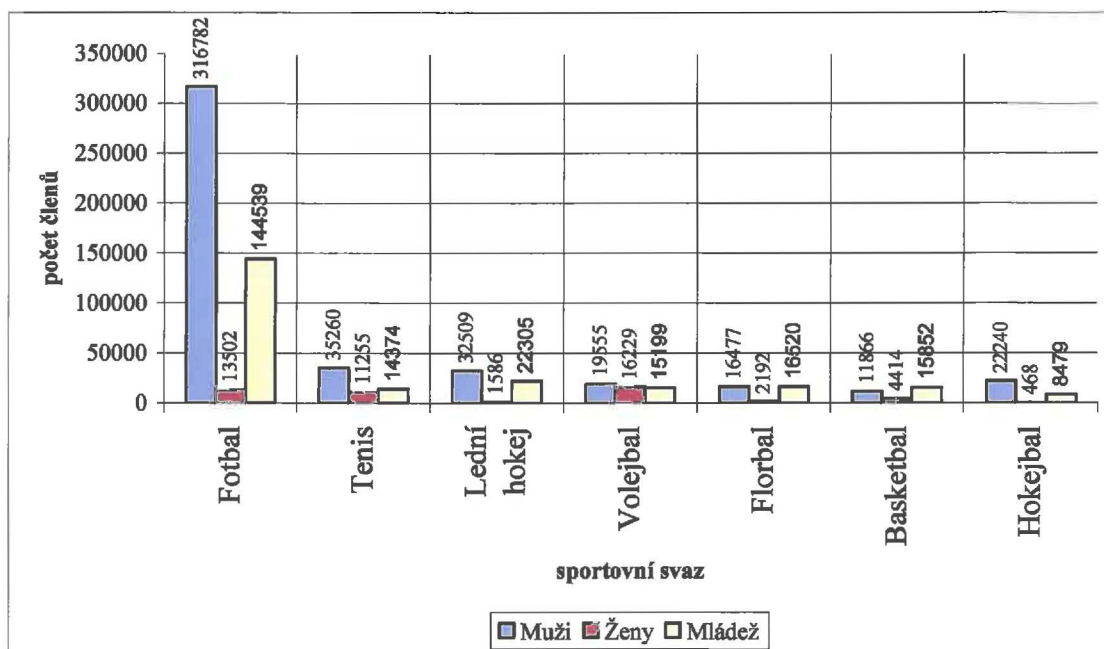
Své místo si na české sportovní scéně budují sporty, které mají kořeny za oceánem. Již několik let existuje česká liga amerického fotbalu, roste obliba baseballu a softballu.

Je třeba zmínit i sportovní hry, které jsou odnoží výše zmiňovaných. Hokejbal, in-line hokej a další odrůdy ledního hokeje mají svou hráčskou a funkcionářskou základnu, stejně tak i sálová kopaná, malá kopaná nebo futsal.

Sportovní hry, které si „žijí svůj život“ jsou rugby, vodní pólo a jiné méně známé sportovní hry. Nejsou příliš populární, ale díky svému hráčskému zázemí přežívají.

V České republice se nepodařilo prosadit v Holandsku velmi populárnímu korfbalu. Tato hra je jednou z mála, kde společně hrají muži a ženy dohromady. Klesá zájem o národní házenou, která byla a stále je vytlačována z povědomí dnes již tradičním „handballem“ – házenou.

Existuje mnoho sportovních her, které jsou na území České republiky provozovány. Následující graf (Obr. 1) uvádí členskou základnu sportovních her, které mají registrované oddíly a kluby v ČSTV a jejich počet přesáhl 30 tisíc. Údaj je k 31. prosinci 2005. Tento orientační graf je výtahem Přílohy A, získané 15. května 2006 e-mailovou cestou od V. Cívina (cstv@cstv.cz.)

Obrázek 1: Členská základna sportovních svazů větší než 30 tisíc.

1.6 Charakteristika žáka a učitele na začátku 21. století ve vztahu ke sportovním činnostem

O zájmech a volnočasových aktivitách žactva vypovídá Tabulka 1 dle Saka (2000), která je výtahem Přílohy C. Tato tabulka je v originále zaměřena na mládež a dospívající v letech 15 – 18 a 15 – 30 let, pro tento výzkum odpovídá tedy pouze některým žákům 9. tříd. Zkresleně a hypoteticky lze potřebné hodnoty převést i na ostatní ročníky 2. stupně základních škol. Důležitá je z pohledu tohoto výzkumu aktivita *aktivní sportování*. Uvážíme-li, že pro nižší ročníky 2. stupně základních škol je nutné z právního a vývojového hlediska odebrat *sexuální a milenecké* aktivity, ale na druhou stranu vzhledem k vývoji elektroniky a kvality her posunout vpřed aktivity *počítačové hry* (pořadí 38/25), zůstáváme prakticky na 17. pořadí.

Aktivity	Index ⁷		Pořadí	
	15 - 30	15 - 18	15 - 30	15 - 18
sledování televize	4,63	4,80	1	1
poslech CD	4,18	4,45	4	2
odpočinek, nicnedělání	3,22	3,42	9	7
aktivní sportování	2,46	2,67	17	17
návštěva diskoték, taneč. zábav	2,37	2,87	18	12
turistika, trampování	2,15	2,12	22	23

Tabulka 1 – Aktivity mládeže ve věku 15 – 30 a 15 – 18 let v roce 1996

Tabulka 2 (Sak, 2000) je výtahem z Přílohy D a ukazuje komparaci aktivit mládeže ve věku 15 – 18 let v letech 1984 – 1996. Zde je vidět výrazný pokles aktivity *aktivní sportování* oproti aktivitě *odpočinek, nicnedělání*.

Aktivita	1982		1984		1992		1996	
	index	pořadí	index	pořadí	index	pořadí	index	pořadí
poslech rozhlasu	4,57	1	4,63	2	4,44	2	4,25	4
sledování televize	4,27	3	4,67	1	4,74	1	4,80	1
aktivní sportování	3,27	9	2,97	9	2,47	9	2,67	11
odpočinek, nicnedělání	2,58	10	2,94	10	2,87	8 ⁸	3,42	6
návštěva diskoték, tanečních zábav	2,68	13	2,48	12	2,61	10	2,85	9
návštěva kaváren, restaurací	2,18	19	2,19	16	2,21	11	2,68	10

Tabulka 2 – Komparace aktivit mládeže ve věku 15 – 18 let ve volném čase

Učitel tělesné výchovy musí brát v potaz i tyto faktory žákovy osobnosti, pozitivně je motivovat a jít jim příkladem. Zůstává otázkou, zda se má učitel vydat cestou zaměřenou pouze na aprobaci tělesné výchovy, nebo zda se má vydat na „tenký led“ mezipředmětových vztahů potřebných k rozvoji osobnosti dítěte (Rýdl, 2003, s. 251). V dnešní době, kdy se chystá radikální změna školské legislativy, přichází ke slovu dělení učitelů, které popsala Vašutová (2004):

- učitel – tradicionalista – má negativní postoj k reformě
- učitel – chameleon – uvědomují si potřebu změny, ale raději by ji odložili nebo provedli v menším rozsahu

⁷ Indexy aktivit ukazují pozici a frekvenci dané aktivity v celém souboru. Orientačně: víc než 4 – denně; víc než 3 – týdně; víc než 2 – měsíčně; méně než 2 – méně než měsíčně (Sak, 2000)

⁸ V originále se pravděpodobně vyskytla chyba výpočtu, neboť je uvedeno pořadí 21, které neodpovídá pořadí této aktivity.

Vašutová neuvádí skupinu učitelů, kteří věří ve správnost reformy a důsledně jdou za svým cílem, který ztotožňují s cílem celého školství. Otevřenou otázkou zůstává, zda tito „praví reformátoři“ v případě konstruktivní kritiky jejich návrhu budou ochotni diskutovat nebo půjdou „slepě“ dál po nesprávné cestě.

Vašutová (2004) se také pokusila nastínit pohled učitele na školství, na školství jako vzdělávací instituci, na žáky a na školství jako na vlastní profesi. Vzniklé typy učitelů pojmenovala více než výstižně, proto není nutno dodávat komentář:

Plačky, Ignoranti, Fanatici – nenapravitelní idealisti, Tandemisti, Aristokrati, Podnikatelé a Zběhové.

Těchto sedm typů učitelů zahrnuje celé spektrum lidských vlastností, pozitivních i negativních v různém poměru. Jako „pilíře“ českého školství vidí autorka ve fanaticích – nenapravitelných idealistech.

2 Cíl a úkoly výzkumu

Cílem studie je zkoumat, jaký význam kladou učitelé tělesné výchovy sportovním hrám ve výuce tělesné výchovy na 2. stupni základních škol a získat předběžné informace, zda učitelé tělesné výchovy předpokládají změnu svých učebních plánů s příchodem nové školské legislativy.

3 Výzkumné otázky a hypotéza

3.1 Základní výzkumná otázka

Nastane změna ve výuce sportovních her na školách 2. stupně po zavedení školních vzdělávacích programů?

3.2 Rozšiřující výzkumná otázka

Je třeba pro zařazení nových druhů sportovních her zvýšit dotaci hodin tělesné výchovy?

Jaké jsou podmínky pro rozvoj sportovních her v plzeňských základních školách?

Jaký je postoj samotných žáků k vyučovaným sportovním hrám?

3.3 Hypotéza

Nový školský vzdělávací systém pozitivně ovlivní výuku sportovních her.

3.3.1 Zdůvodnění hypotézy

Ve stávajících osnovách mají sportovní hry v poměru k jejich rozmanitosti velmi malý prostor (Jeřábek, 1998b). S příchodem nového školského systému (Jeřábek, 2005) se učitelům vyskytuje možnost začlenit sportovní hry do výuky v širším měřítku. Předpokládáme, že danou situaci využijí a prosadí obsáhlejší výuku sportovních her do svých učebních plánů.

4 Metodologie výzkumu

4.1 Sledovaný soubor

Výzkum prakticky obsahuje dva sledované podsoubory, které by bez druhého nemohly existovat a navzájem se výrazně dlouhodobě ovlivňují. Na jedné straně jsou to učitelé tělesné výchovy na 2. stupni základních škol v Plzni, na druhé jejich žáci, děti docházející do 6. – 9. třídy základních škol v Plzni ve školním roce 2006/2007. Dohromady tvoří soubor, který se svou činností podílí na ovlivňování a rozvoji pohybových schopností a dovedností mládeže, jejich volnočasových aktivitách a v podstatě i udržování zdraví. Celkem se výzkumu zúčastnilo 445 žáků a žákyň 6. – 9. třídy a 23 učitelů tělesné výchovy.

Pro výzkum bylo osloveno 13 úplných základních škol na území města Plzně (Výběr škol a školských zařízení).

4.2 Metody výzkumu

Výzkum byl proveden formou anket pro žáky navštěvující ve školním roce 2006/2007 2. stupeň základních škol a učitele učící na stejné úrovni školství.

Otázky byly kladeny dle doporučení Jeřábka (1998a). Samotné otázky i jejich pořadí bylo vytvořeno pro tento výzkum.

4.2.1 Anketa⁹ pro učitele tělesné výchovy

Hlavní částí výzkumu je anketní formulář pro učitele tělesné výchovy (příloha G). Obsahuje 16 otázek s uzavřenými, popř. polouzavřenými odpověďmi. Důvody zařazení otázek do anket jsou následující:

⁹ Anketa – 1. výzkum mínění jistého okruhu osob nebo širší veřejnosti o určité otázce: *novinová, vědecká, k pojetí encyklopedie*; 2. specifická technika sběru údajů dotazníkovým šetřením (Petráčková, 1995)

- Jaké je zaměření Vaší školy?

- a) ZŠ s rozšířenou výukou cizích jazyků
- b) ZŠ s rozšířenou výukou tělesné výchovy
- c) ZŠ s rozšířenou výukou uměleckých předmětů (VV, HV...)
- d) ZŠ s rozšířenou výukou jiných předmětů
- e) ZŠ bez rozšířené výuky

Získáme informaci o zaměření a prioritách školy.

- Nabízí Vaše škola mimoškolní sportovní aktivity v oblasti sportovních her?

- a) ano
- b) ne

Získáme informaci, zda se škola podílí na sportovním růstu žáků i v jejich volném čase. Jedná se především o kroužkovou činnost.

- Zúčastňuje se Vaše škola sportovních akcí?

- a) ano, zúčastňuje se individuálních i kolektivních sportovních odvětví
- b) ano, zúčastňuje se individuálních odvětví
- c) ano, zúčastňuje se kolektivních sportovních her
- d) ne, nezúčastňuje se

Získáme informaci, zda škola vůbec sleduje sportovní dění určené pro základné školy (v Plzni např. fotbalový McDonald's Cup, turnaje ve vybíjené, atletické závody a jiné) a zda se těchto soutěží zúčastňuje. Úmyslně není položena podotázka „zda se zúčastňuje, tak s jakými úspěchy“. Domníváme se, že by mohla některé učitele odradit od správné odpovědi.

- Vybavení Vašeho kabinetu tělesné výchovy je:

- a) kvalitní a používané
- b) kvalitní, ale část není používaná
- c) vybaven na výuku max. 4 sportovních her
- d) nedostatečně vybaven (pro výuku méně než 4 sportovních her)

Otázka zaměřená na možnosti a vybavenost školy. Jedná se o subjektivní názor učitele, který těmito pomůckami disponuje, chtěl by disponovat nebo má jinou filozofii svých hodin tělesné výchovy.

- **Výuka ve vnitřních prostorách probíhá:**

a) v tělocvičně, která má rozměry alespoň hřiště na basketbal
b) v tělocvičně, která má rozměry alespoň jako hřiště na volejbal
c) v tělocvičně, která nemá rozměry ani hřiště na volejbal
d) v místnosti, která není tělocvična

Podobně jako předchozí otázka je tato zaměřena na možnosti a vybavenost školy, ale po stránce tělocvičen. Velmi důležitý údaj ve výzkumu, neboť možnosti sportovišť jsou limitujícím faktorem tvorby a plnění výukového plánu každého učitele. Není formulována odpověď, kdy výuka probíhá v tělocvičně jiné školy, neboť tento údaj je pro výzkum nepotřebný. Otázkou je v jaké tělocvičně výuka probíhá, ne zda-li musí učitel s žáky do tělocvičny docházet.

- **Vnější prostory Vaší školy jsou:**

a) multifunkční hřiště s umělým povrchem
b) hřiště s přírodním povrchem nebo asfaltovým, určené pro sportovní aktivity
c) okolí školy, není přímo uzpůsobeno hodinám tělesné výchovy a sportovním aktivitám
d) park nebo jiné veřejné prostranství

Otázka zaměřená na vnější možnosti a vybavenost školy.

- **Jaká je dotace hodin týdně tělesné výchovy v jednotlivých ročnících?**

2. a 3. řádek vyplňte v případě, že Vaše škola má různou dotaci hodin tělesné výchovy v paralelních třídách

6. třída		7. třída		8. třída		9. třída	

Polouzavřená otázka zjišťující dotaci hodin tělesné výchovy v jednotlivých ročnících. Další z limitujících faktorů při tvorbě výukového plánu. Při komparaci s odpověďmi na otázky

zabývajícími se možnostmi a vybaveností školy vznikne v celku jasný obraz o struktuře hodiny tělesné výchovy.

- Tělesná výchova ve Vašem úvazku zahrnuje:

a) větší část úvazku
b) menší část úvazku
c) celý úvazek, ale mám i druhou aprobaci
d) celý úvazek, mám jen aprobaci tělesná výchova
e) jiná možnost

Otázka „na tělo“. Záměrem je zjistit, do jaké míry se učitel může věnovat přípravě na hodiny tělesné výchovy a jakou roli hraje předmět v jeho zaměstnání.

- Označte sportovní hry, jejichž metodika je součástí Vašeho učebního plánu:
(do posledního sloupce uveďte sportovní hry, které využíváte v hodinách tělesné výchovy a nejsou uvedeny v seznamu)

fotbal	softbal/basebal	ringet
basketbal	florbal	frisbee
házená	ringo	korfbal
volejbal		

Otázka s možností označení více odpovědí. Položením této otázky získáváme přehled o nejpreferovanějších sportovních hrách na plzeňských základních školách.

- V hodinách tělesné výchovy v různých ročnících:

a) vyučuji stále ty samé hry, ale prohlubuji učivo
b) každý ročník učím jiné hry
c) učím jen jeden ročník

Stěžejní otázka týkající se výukových metod každého učitele.

- Váš vztah ke sportovním hrám je:

- a) velmi vřelý, sám jsem (býval(a)) hráč(ka)
- b) vřelý, hry upřednostňuji před individuálními sporty
- c) neutrální
- d) když nemusím, tak je nevyhledávám

Spíš „emoční“ otázka, zjišťuje, jaký význam mají sportovní hry v osobním životě učitele.

- Jak dlouhá je Vaše praxe výuky tělesné výchovy na základní škole?

- a) do 5 let
- b) 6 – 10 let
- c) 11 – 20 let
- d) nad 20 let

Z došlých odpovědí by mohl být vytvořen vztah praxe učitele k výukovým metodám.

- Vzhledem k současným osnovám věnujete sportovním hrám:

- a) více prostoru na úkor jiných aktivit
- b) „jedete“ podle osnov, když zbude čas, hrajete sportovní hry
- c) „jedete“ podle osnov, když zbude čas, děláte jiné aktivity
- d) méně prostoru

Otázka týkající se prosazování, nebo naopak „zatracování“ sportovních her ve výuce. Odpověď na tuto otázku je částečně podmíněna možnostmi a vybaveností školy, ale i osobními sympatiemi ke sportovním hrám.

- Plánujete, že se změní postavení sportovních her ve Vašich hodinách tělesné výchovy po zavedení nového vzdělávacího systému?

- a) ano, chystám se zvýšit počet vyučovaných sportovních her
- b) ano, chystám se prohloubit výuku stávajících sportovních her
- c) ano, chystám se snížit počet hodin s výukou sportovních her
- d) ne, vše zůstane při starém
- e) již pracujeme podle nového vzdělávacího programu

Prakticky nejdůležitější otázka celého výzkumu totožná s výzkumnou otázkou.

- Změnu vzdělávacího systému v České republice vidíte jako:

a) přínos pro vzdělání mládežeb) více práce pro učitelec) více zbytečné práce pro učiteled) nic se nezmění

Subjektivní názor na očekávané změny v českém školství. Důležitá otázka, neboť učitelé jsou ti hlavní, kterých se tato změna týká.

*Poslední otázka... jste **paní/slečna učitelka** nebo **pan učitel** ? Prosím zakroužkujte.*

Zcela funkční otázka na rozdělení mužů a žen ve školství.

4.2.2 Anketa pro žáky 2. stupně základních škol

Formulář ankety (příloha F) z jedné strany obsahuje stručné informace o výzkumu, na jaké jevy školní tělesné výchovy je zaměřen, jednoduché pokyny k vyplnění a poděkování žákovi za spolupráci.

Druhá strana obsahuje samotnou anketu , která je tvořena 10 otázkami s uzavřenými odpověďmi. Výsledkem by měl být přehled o struktuře hodiny tělesné výchovy z pohledu žáka, který nenásilnou formou předkládá svůj osobní názor na tělesnou výchovu ve své škole, ale zároveň i svůj postoj ke sportování.

Anketa pro žáky je tedy jakousi doplňující částí ankety pro učitele, neboť vyučující zaujímá nejen při hodinách tělesné výchovy odlišné názory a postoje k vyučovanému předmětu.

4.3 Organizace výzkumu

Výzkum bude probíhat na území města Plzně, tedy v poměrně malém prostoru. Anketní formuláře pro žáky i učitele budou spolu s průvodním dopisem (příloha E) vloženy do obálky. Pro každou školu, zahrnutou do výzkumu, bude jedna obálka obsahující:

- 80 anketních formulářů pro žáky rozdělené po 20 do každého ročníku
- 3 anketní formuláře pro učitele
- průvodní dopis s pokyny k vyplnění a způsobu návratu zpět

4.3.1 Rozeslání a výběr anketních formulářů

Obálky budou do škol doneseny osobně nebo poslány poštou. Z finančního a komunikačního hlediska se budeme snažit obálky do škol roznášet osobně. Na každé obálce bude nálepka „K RUKÁM UČITELE TĚLESNÉ VÝCHOVY NA 2. STUPNI“.

Sběr obálek bude proveden na základě e-mailové výzvy ze strany učitele a následného osobního vyzvednutí na sjednaném místě. Mezní termín pro výběr anketních formulářů je stanoven na 31. ledna 2007 s možností prodloužení o jeden měsíc.

4.3.2 Ekonomická rozvaha výzkumu

Pro každou školu bylo počítáno s 3 anketní formuláře pro učitele, 80 anketních formulářů pro žáky a jedním průvodním dopisem. Anketa pro učitele (příloha G) je vytištěna oboustranně na papír velikosti A4, anketa pro žáky je ve formátu A5 (příloha F) také oboustranně. V rámci úsporných opatření byly tyto anketní formuláře množeny na papír A4 a následně půleny. Vše bude v obálce A4.

Tabulka 3 uvádí celkové výdaje potřebné k zajištění tiskovin týkajících se výzkumu.

	anketa žáci		anketa učitelé		průvodní dopis		další výdaje
	A5 ob.	2,06	A4 ob.	4,46	A4 je.	1,5	
1 ks							obálka, sponky
celkem kusů	1760,0		66		66		22, jedno balení
Kč	3625,6		294,36		99,0		150,0
Kč celkem	4169,-						

Tabulka 3: Výdaje¹⁰

¹⁰ Veškeré tiskoviny byly množeny v provozovně Copy General, Prešovská 16, Plzeň.

5 Výsledky výzkumu

5.1 Návratnost dotazníků

Ke dni uzávěrky sběru, tedy 31. lednu 2007, poskytlo vyplněné anketní formuláře 8 škol, což v praxi znamená 61% návratnost. Několik škol vrátilo jen vyplněné formuláře učitelů. V prodloužené uzávěrce o jeden měsíc se žádná obálka nevrátila.

Celkem anketní formuláře vyplnilo 23 učitelů tělesné výchovy na základních školách, 119 žáků 6. tříd, 105 žáků 7. tříd, 121 žáků 8. tříd a 100 žáků 9. tříd. Celkem anketu vyplnilo 445 žáků a žákyní.

5.2 Data ze sebraných anketních formulářů

5.2.1 Anketa pro učitele

Tato kapitola shrnuje odpovědi na jednotlivé otázky v anketě pro učitele. Přehled dat ze všech odevzdaných anketních formulářů obsahuje Příloha H – Přehled odpovědí učitelů.

- **Jaké je zaměření Vaší školy?**

1	ZŠ s rozšířenou výukou cizích jazyků
9	ZŠ s rozšířenou výukou tělesné výchovy
2	ZŠ s rozšířenou výukou uměleckých předmětů (VV, HV...)
2	ZŠ s rozšířenou výukou jiných předmětů
9	ZŠ bez rozšířené výuky

- **Nabízí Vaše škola mimoškolní sportovní aktivity v oblasti sportovních her?**

16	ano
7	ne

- **Zúčastňuje se Vaše škola sportovních akcí?**

19	ano, zúčastňuje se individuálních i kolektivních sportovních odvětví
0	ano, zúčastňuje se individuálních odvětví
4	ano, zúčastňuje se kolektivních sportovních her
0	ne, nezúčastňuje se

12	• Vybavení Vašeho kabinetu tělesné výchovy je: kvalitní a používané
7	kvalitní, ale část není používaná
2	vybaven na výuku max. 4 sportovních her
2	nedostatečně vybaven (pro výuku méně než 4 sportovních her)

10	• Výuka ve vnitřních prostorách probíhá: v tělocvičně, která má rozměry alespoň hřiště na basketbal
10	v tělocvičně, která má rozměry alespoň jako hřiště na volejbal
3	v tělocvičně, která nemá rozměry ani hřiště na volejbal
0	v místnosti, která není tělocvična

17	• Vnější prostory Vaší školy jsou: multifunkční hřiště s umělým povrchem
5	hřiště s přírodním povrchem nebo asfaltovým, určené pro sportovní aktivity
0	okolí školy, není přímo uzpůsobeno hodinám tělesné výchovy a sportovním aktivitám
1	park nebo jiné veřejné prostranství

V otázce „**Jaká je dotace hodin týdně tělesné výchovy v jednotlivých ročnících?**“ všichni učitelé ze škol, které nejsou zaměřeny na tělesnou výchovu, odpověděli shodně, že výuka probíhá ve 2 hodinách týdně od 6. až do 9. třídy. Školy se zaměřením na sport mají dotaci hodin 5 pro sportovní třídy a 2 hodiny pro „nesportovní“.

8	• Tělesná výchova ve Vašem úvazku zahrnuje: větší část úvazku
11	menší část úvazku
1	celý úvazek, ale mám i druhou aprobaci
1	celý úvazek, mám jen aprobaci tělesná výchova
2	jiná možnost

- **Označte sportovní hry, jejichž metodika je součástí Vašeho učebního plánu:**
(do posledního sloupce uveďte sportovní hry, které využíváte v hodinách tělesné výchovy a nejsou uvedeny v seznamu)

19	fotbal	19	florbal
23	basketbal	15	ringo
14	házená	2	ringet
21	volejbal	6	frisbee
13	softbal/baseball	1	korfbal

Jiné hry (vybíjená, psí fotbal) uvedlo 6 dotázaných.

- **V hodinách tělesné výchovy v různých ročnících:**
18	vyučuji stále ty samé hry, ale prohlubuji učivo
4	každý ročník učím jiné hry
1	učím jen jeden ročník

- **Váš vztah ke sportovním hrám je:**
12	velmi vřelý, sám jsem (býval(a)) hráč(ka)
5	vřelý, hry upřednostňuji před individuálními sporty
7	neutrální
0	když nemusím, tak je nevyhledávám

- **Jak dlouhá je Vaše praxe výuky tělesné výchovy na základní škole?**
5	do 5 let
4	6 – 10 let
9	11 – 20 let
5	nad 20 let

- **Vzhledem k současným osnovám věnujete sportovním hrám:**
16	více prostoru na úkor jiných aktivit
6	„jedete“ podle osnov, když zbude čas, hrajete sportovní hry
1	„jedete“ podle osnov, když zbude čas, děláte jiné aktivity
0	méně prostoru

- Plánujete, že se změní postavení sportovních her ve Vašich hodinách tělesné výchovy po zavedení nového vzdělávacího systému?**

2	ano, chystám se zvýšit počet vyučovaných sportovních her
7	ano, chystám se prohloubit výuku stávajících sportovních her
1	ano, chystám se snížit počet hodin s výukou sportovních her
12	ne, vše zůstane při starém
1	již pracujeme podle nového vzdělávacího programu

- Změnu vzdělávacího systému v České republice vidíte jako:**

6	přínos pro vzdělání mládeže
7	více práce pro učitele
10	více zbytečné práce pro učitele
7	nic se nezmění

Dotázáno bylo 11 učitelek a 12 učitelů.

5.2.2 Výsledky ankety žáků

Tato kapitola shrnuje odpovědi na jednotlivé otázky v anketě pro žáky. Hodnota je součet odpovědí ze všech ročníků dohromady. Odpovědi v jednotlivých ročnících rozpracovává Příloha I – Přehled odpovědí žáků.

- Na hodiny tělesné výchovy máš:**

264	pana učitele
176	paní učitelku
5	pokaždé někoho jiného

- Kolik Tvých spolužáků se účastní spolu s Tebou hodin tělesné výchovy?**

125	do 15
143	16 – 20
151	21 – 25
25	nad 25

- **V hodinách tělesné výchovy jsi:**

148	se svými spolužačkami, třeba i z jiné třídy ve stejném ročníku (= jen holky)
187	se svými spolužáky, třeba i z jiné třídy ve stejném ročníku (= jen kluci)
12	dohromady se spolužáky i spolužačkami ze své třídy (= celá Tvoje třída)
97	i se staršími nebo mladšími žáky a žákyněmi

- **Jaké aktivity Tě v hodinách tělesné výchovy baví nejvíc?**

70	individuální sporty (atletika, gymnastika, plavání...)
296	sportovní hry (fotbal, hokej, florbal...)
59	drobné hry (překážkové dráhy, soutěže...)
31	nebaví mě nic

- **Máš nějakou herní pomůcku (hokejku, míč, rukavice..), kterou si nosíš do hodin tělesné výchovy?**

36	ano, několik
79	ano, jednu
74	nemám, ale chtěl bych mít
253	nemám a ani nechci

- **Zapiš pořadí sportovních her, které při hodinách tělesné výchovy hraje¹¹:**

(do posledního sloupce uveď sportovní hry, které hraje v hodinách TV a nejsou uvedeny v seznamu)

325	fotbal	264	florbal
350	basketbal	165	ringo
236	házená	32	ringet
197	volejbal	54	frisbee
102	softbal/baseball	20	korfbal

150 žáků a žákyní uvedlo ještě jiné sportovní hry, hlavně vybíjenou.

¹¹ Jedná se o součet všech nenulových hodnot buněk převedených na hodnotu 1, tj. kolik žáků a žákyní uvedlo, že danou hru při tělesné výchově hrají.

- **Když Vás pan / paní učitel(ka) učí novou sportovní hru, jaký je průběh výuky?**

235	učíme se jednotlivé části hry, až je umíme, hrajeme
185	učíme se při hraní (pan učitel nám říká, co máme dělat)
12	učíme se jednotlivé části hry, pak děláme něco jiného
25	neučíme se, jen hrajeme (trénujeme si sami)

- **V tělesné výchově jsi hodnocen za (můžeš označit více odpovědí):**

249	individuální výkony (běh na 60m, gymnastické cviky...)
128	za herní činnosti ve sportovních hrách (driblink, vedení míče, střelba...)
151	aktivitu v hodině
135	celkový herní projev při sportovních hrách
47	nejsem hodnocen za nic / nevím, za co mě učitel hodnotí

- **Kdybys byl Ty učitelem tělesné výchovy, v hodinách by bylo více:**

261	sportovních her
69	kondičních cvičení (posilování, vytrvalost...)
43	individuálních sportů
118	nikdy bych nechtěl být učitelem tělesné výchovy

- **Děláš nějaký sport „závodně“?**

152	Ano, kolektivní sport (sportovní hru – fotbal, hokej, florbal...)
71	Ano, individuální sport (atletika, gymnastika, plavání)
170	sportuji, ale ne závodně
53	nesportuji

Z dostupných dat bylo možné zjistit, že průzkumu se zúčastnilo minimálně 226 chlapců a 181 dívek.

5.2.3 Nejčastěji hrané sportovní hry v hodinách tělesné výchovy

V otázce „Zapiš pořadí sportovních her, které při hodinách tělesné výchovy hrajete.“ jsme došli ke dvěma výsledkům. Jednak kolik žáků a žákyní tyto hry při výuce hraje, a také jejich pořadí dle frekvence hraní. Bohužel, druhé výsledky jsou zkráceny tím, že

někteří žáci, hlavně nižších ročníků, si pořádně nepřčetli zadání otázky a u zvolených odpovědí psali pouze hodnotu 1.

Tabulka 4 ukazuje koeficient¹² frekvence hraní daných sportovních her v jednotlivých ročnících:

	fotbal	basketbal	házená	volejbal	softbal baseball	florbal	ringo	ringet	frisbee	korfbal
6. tř.	1,13	1,11	1,37	1,94	1,20	1,08	1,50	1,00	1,00	1,00
7. tř.	1,65	1,86	2,33	2,91	4,80	2,74	4,15	6,00	5,75	8,33
8. tř.	1,49	1,91	2,72	2,74	3,52	2,55	4,45	7,67	4,29	7,80
9. tř.	1,81	2,20	3,55	2,61	3,34	2,06	4,11	6,18	5,00	9,17

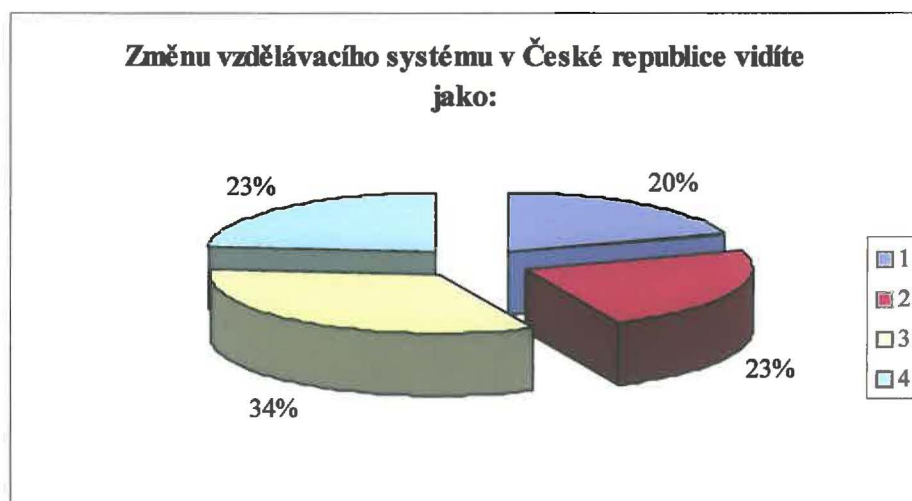
Tabulka 4

¹² Žáci přiřadili k vybraným sportovním hrám hodnotu 1 (nejčastěji) až 9 (nejméně často). Koeficient frekvence hraní daných sportovních her jsme vypočítali součtem všech hodnot a následným vydělením počtem nenulových hodnot u každé hry a ročníku.

6 Analýza dat

6.1 Postoj učitelů ke změně vzdělávacího systému v České republice

Vyjdeme-li z výsledků našeho výzkumu, plzeňští učitelé tělesné výchovy se k reformaci českého školství nestaví příliš kladně a s nadšením. 34% dotázaných uvedlo, že změnu vzdělávacího systému vidí jako „více zbytečné práce pro učitele“. Shodně 23% učitelů se domnívá, že tato změna přinese „více práce pro učitele“ a nebo „se nic nezmění“. 20% učitelů přijímá změnu vzdělávacího systému jako „přínos pro vzdělávání mládeže“. Grafické zobrazení této otázky ukazuje obr. 2.

Obrázek 2: Otázka 15 z ankety pro učitele, 1 - přínos pro vzdělání mládeže; 2 - více práce pro učitele; 3 - více zbytečné práce pro učitele; 4 - nic se nezmění

Jako přínos pro vzdělávání mládeže vidí nový vzdělávací systém učitelé nezávisle na době jejich učitelské praxe. Stejně tak, tedy nezávisle na době praxe, si učitelé myslí, že se nic nezmění. Naopak, mezi všemi učiteli, kteří tyto změny vidí pouze jen jako více zbytečné práce pro učitele, je 50% učitelů a učitelek s praxí 11 až 20 let.

6.2 Sportovní hry v hodinách tělesné výchovy z pohledu učitelů

Přihlédneme-li k výsledkům otázky „Plánujete, že se změní postavení sportovních her ve Vašich hodinách tělesné výchovy po zavedení nového vzdělávacího systému?“, u většiny učitelů (53%) se vůbec nezmění průběh výuky hodin tělesné výchovy. Dalších 30%

plánuje prohloubit výuku sportovních her a 9% učitelů chce vyučovat více sportovních her. 4% učitelů hodlá snížit počet hodin s výukou sportovních her. Taktéž 4% dotázaných „tělocvikářů“ již na své škole učí podle nového vzdělávacího systému. Grafické zobrazení této otázky předkládá obr. 3:

Obrázek 3: Otázka 14 z ankety pro učitele, 1 - ano, chystám se zvýšit počet vyučovaných sportovních her; 2 - ano, chystám se prohloubit výuku stávajících sportovních her; 3 - ano, chystám se snížit počet hodin s výukou sportovních her; 4 - ne, vše zůstane při starém; 5 - již pracujeme podle nového vzdělávacího programu.

Obrázek 4: Otázka 9 z ankety pro učitele, 1 – fotbal; 2 – basketbal; 3 – házená; 4 – volejbal; 5 – softbal/baseball; 6 – florbal; 7 – ringo; 8 – ringet; 9 – frisbee; 10 – korfbal; 11 – jiné

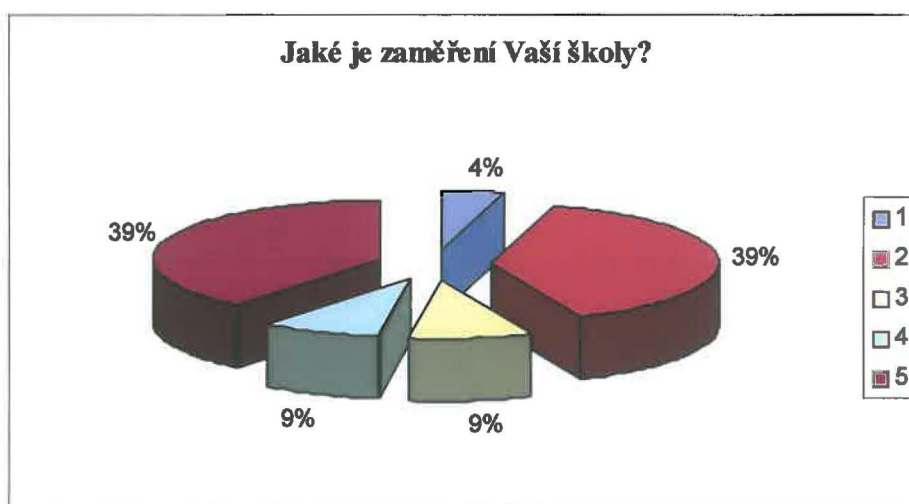
Z výše zmiňovaných 53% učitelů jich 83% věnuje sportovním hrám „více času na úkor jiných aktivit“.

Otázka „V hodinách tělesné výchovy v různých ročnících:“ potvrdila kontinuitu s osnovami dle Jeřábka (1998b). 78% učitelů v jednotlivých ročnících opakuje a prohlubuje stejné sportovní hry. Pouze 17% dotázaných v jednotlivých ročnících hraje různé sportovní hry.

V souvislosti s touto otázkou je zajímavostí rozsah her, které jsou zařazeny do učebních plánů učitelů (obr. 4, str. 36). Otázkou zůstává, zda učitelé tyto sportovní hry do hodin zařazují i s metodikou, nebo je hrají bez předchozí přípravy, aby vyplnili například zbytek hodiny.

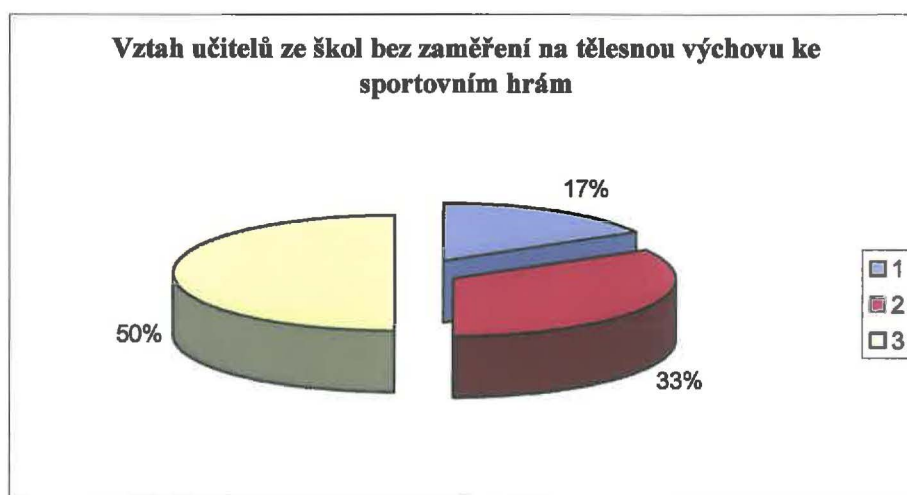
6.3 Zázemí pro výuku sportovních her

Vydeme-li z rozložení učitelů dle zaměření školy, na které vyučují, tak shodně 39% jich učí ve škole se sportovním zaměřením a bez jakéhokoliv zaměření. Také stejně 9% učitelů, kteří odpověděli do průzkumu, vyučuje ve škole s rozšířenou výukou uměleckých předmětů a jiných předmětů (obr. 5).

Obrázek 5: Otázka 1 z ankety pro učitele, 1 – rozšířená výuka cizích jazyků; 2 – rozšířená výuka tělesné výchovy; 3 – rozšířená výuka uměleckých předmětů; 4 – rozšířená výuka jiných předmětů; 5 – bez rozšířené výuky

Všechny školy, které mají sportovní třídy, dotují své „sportovce“ 5 hodinami tělesné výchovy. Všichni „nesportovci“ mají ve všech oslovených školách 2 hodiny tělesné výchovy týdně. 55% učitelů škol se sportovním zaměřením má ke sportovním hrám velmi vřelý stav. 17% učitelů z jiných škol, než se zaměřením na tělesnou výchovu, má ke sportovním hrám také velmi vřelý vztah. Vřelý vztah ke sportovním hrám má 33% těchto učitelů a 50% má vztah neutrální. Grafické zobrazení zachycuje Obr. 6.

Obrázek 6: Otázka 11 z ankety pro učitele, 1 – velmi vřelý (sám učitel býval nebo stále je hráč(ka)); 2 – vřelý; 3 – neutrální

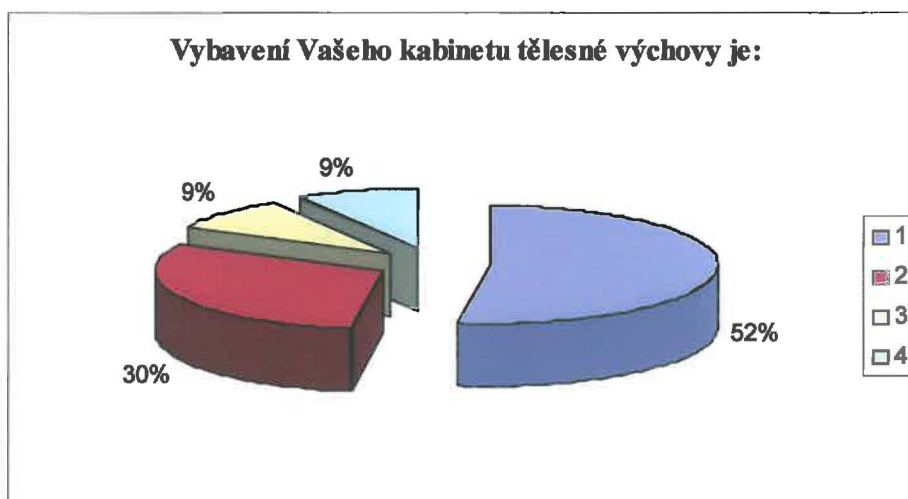
Výsledky z Obr. 6 ukazují dobrou „živnou půdu“ pro další rozvoj využívání sportovních her alespoň na území města Plzně. Připočteme-li k tomuto závěru výsledek z otázky 2 „Nabízí Vaše škola mimoškolní sportovní aktivity v oblasti sportovních her“, kde 69% dotázaných učitelů odpovědělo kladně, můžeme dojít k závěru, že nabídka různých sportovních programů a her je dostatečná.

Tento výzkum nezjišťoval, kolik dětí tyto aktivity využívá a jak jsou tyto mimoškolní aktivity kvalitní a finančně náročné.

Motivací pro žáky zapojovat se do hodin tělesné výchovy a navštěvovat mimoškolní sportovní aktivity by mohly být školní sportovní akce¹³, kterých se podle vyjádření učitelů účastní většina dotázaných škol.

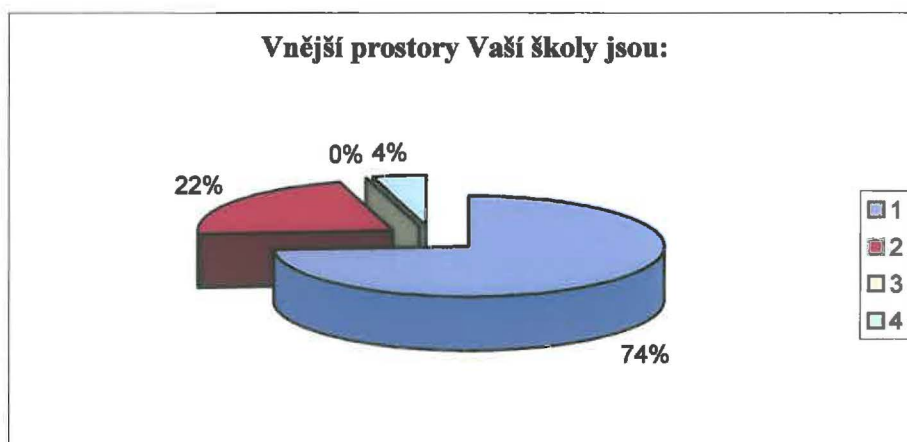
¹³ Ve školním roce 2006/2007 se na území města Plzně konaly minimálně florbalové, basketbalové, hokejbalové a volejbalové postupové soutěže pro 3. a 4. kategorii. Celostátní akcí je McDonald's Cup ve fotbale.

Materiální zabezpečení pro výuku sportovních her přineslo převážně kladné zjištění. 52% dotázaných učitelů odpovědělo, že vybavení kabinetu tělesné výchovy je kvalitní a používané. 30% dotázaných udalo, že jejich kabinet je kvalitně vybaven, ale část pomůcek není využívána. Pouze 9% učitelů má k dispozici pomůcky na výuku maximálně 4 sportovních her nebo pracuje s nedostatečně vybaveným kabinetem. Obr.7 toto zjištění dokládá graficky:

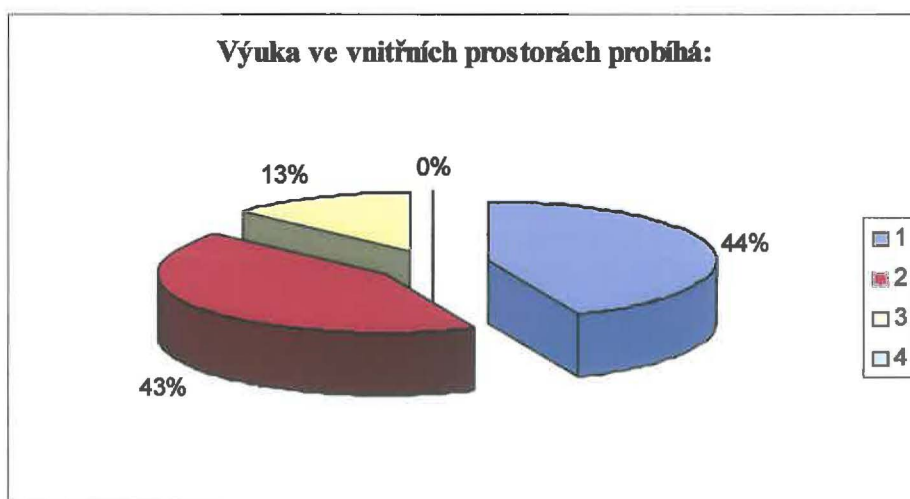

Obrázek 7: Otázka 4 z ankety pro učitele, 1 – kvalitní a používané; 2 – kvalitní, ale část není používána; 3 – vybaven na výuku max. 4 sportovních her; 4 – nedostatečně vybaven (pro výuku méně než 4 sportovních her)

Pro výuku tělesné výchovy 74% dotázaných učitelů může využívat multifunkční hřiště s umělým povrchem, 22% pak hřiště přírodní. Pouze 4% učitelů má k dispozici park nebo jiné veřejné prostranství. Vnitřní prostory, které učitelé mohou využívat, jsou z 87% tělocvičny alespoň o velikosti hřiště na volejbal. Shrnutí vnějších i vnitřních prostor zachycují Obr. 8 a 9 na následující straně.

Obrázek 8: Otázka 6 z ankety pro učitele, 1 – multifunkční hřiště s umělým povrchem; 2 – hřiště s přírodním povrchem nebo asfaltovým, určené pro sportovní aktivity; 3 – okolí školy, není přímo uzpůsobeno sportovním aktivitám; 4 – park nebo jiné veřejné prostranství

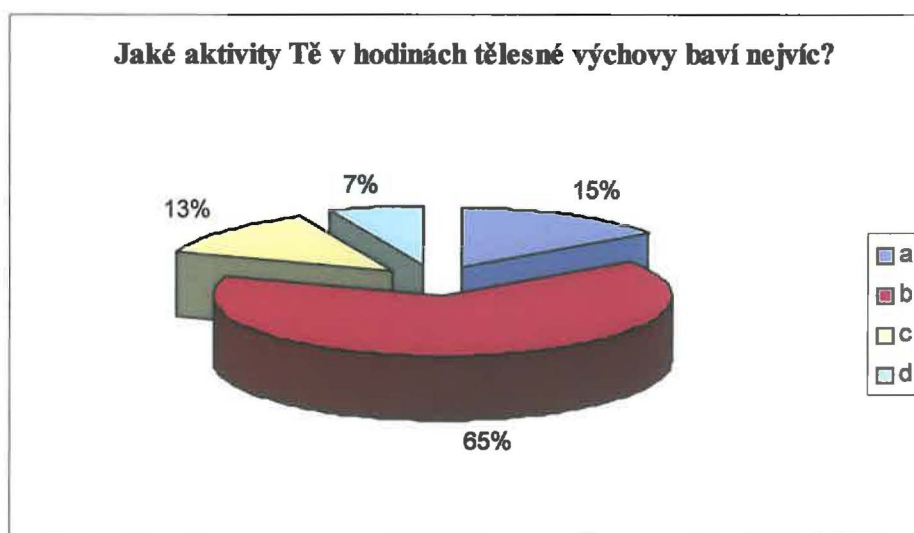
Obrázek 9: Otázka 5 z ankety pro učitele, 1 – tělocvična velikosti alespoň hřiště na basketbal; 2 – tělocvična velikosti alespoň hřiště na volejbal; 3 – menší tělocvična; 4 – místnost, která není tělocvičnou

6.4 Pohled žáků na výuku tělesné výchovy na základních školách

Žactvo 2. stupně se na výuku tělesné výchovy dívá v některých otázkách v každém ročníku poněkud odlišně. Proto některá data získaná z jejich odpovědí budeme analyzovat dohromady pro celý druhý stupeň, další pak pro každý ročník zvlášť.

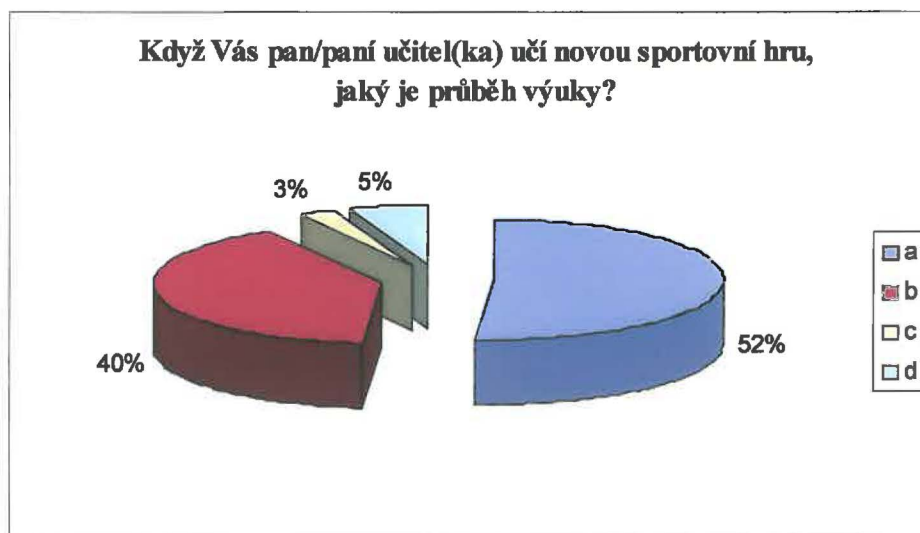
6.4.1 Kompletní pohled 2. stupně

Na otázku, které aktivity mají žáci v hodinách tělesné výchovy nejradši, jasně převážila odpověď „sportovní hry“. Tuto možnost označilo 65% dotázaných žáků. 15% žáků uvedlo jako nejoblíbenější činnost „individuální sporty“, 13% odpovědělo „drobné hry“. Bohužel 7% žáků uvedlo, že je v hodinách tělesné výchovy nebaví nic. Otázkou zůstává, zda je tento fakt dán vedením hodin nebo opravdovým nezájmem o pohyb samotných žáků. Grafické zobrazení této oblíbenosti činností v hodinách tělesné výchovy přináší Obr. 10:

Obr. 10: Otázka 4 z ankety pro žáky, a) individuální sporty; b) sportovní hry; c) drobné hry; d) nebaví mě nic

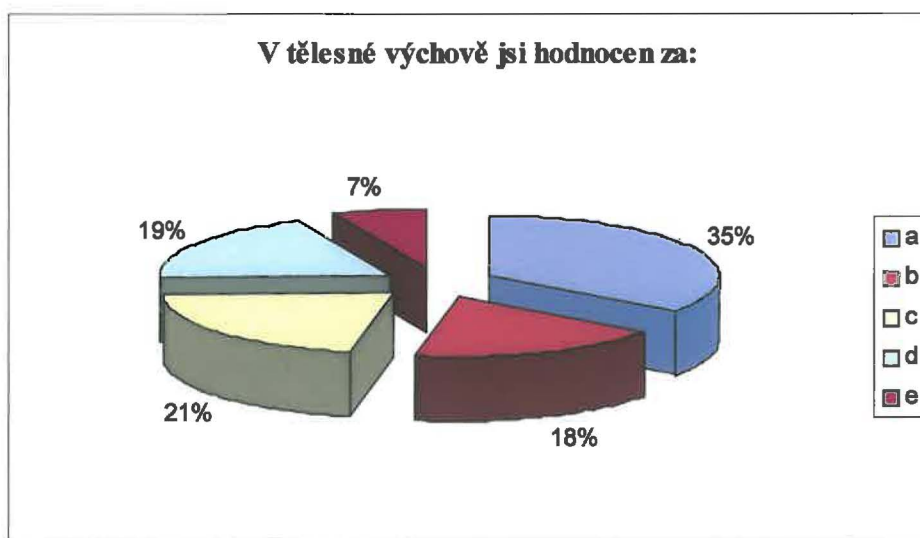
V otázce 7 (Když Vás pan/paní učitel(ka) učí novou sportovní hru, jaký je průběh výuky?), žáci nevědomě přiznali, že způsob výuky je správný. To vyplývá z Obr.11 na následující straně.

Obrázek 11: Otázka 7 z ankety pro žáky, a) učíme se jednotlivé části hry, až je umíme, hrajeme; b) učíme se při hraní (pan učitel nám říká, co máme dělat); c) učíme se jednotlivé části hry, pak děláme něco jiného; d) neučíme se, jen hrajeme (trénujeme sami)

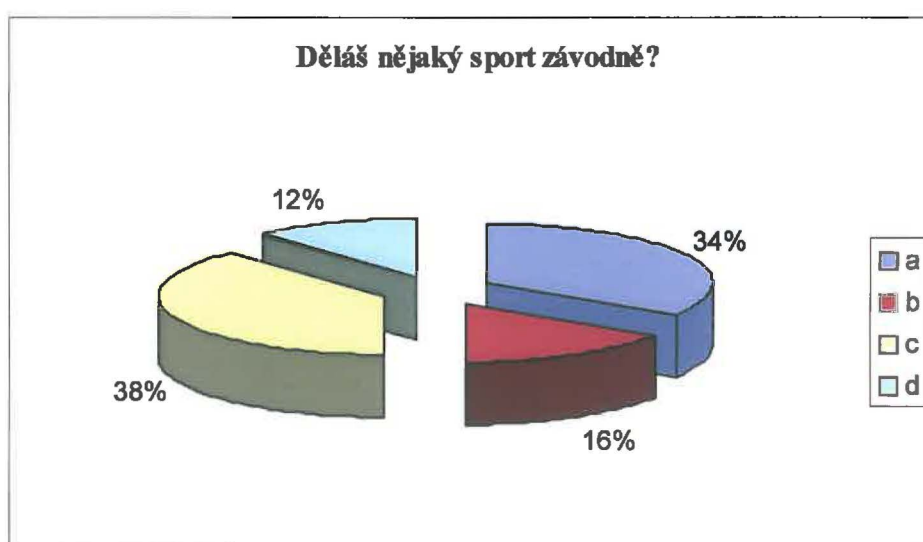
Jak je z Obr. 11 patrné, 52% dotázaných žáků se v hodinách učí jednotlivé části hry, až po průpravě danou sportovní hru hrají. Opakem této syntetické metody je metoda analytická, kterou podle 40% žáků učitelé praktikují v hodinách tělesné výchovy. Pozitivním zjištěním je, že žáci minimálně uvádějí možnosti c) a d), tedy že se po průpravě částí hry učí něco jiného nebo že se hry neučí, jen hrají bez předchozí průpravy.

Problematikou hodnocení žáků v hodinách tělesné výchovy se zabývá otázka 8. V této otázce mohli žáci označit více odpovědí. Nejčastěji (35%) žáci označili odpověď a), tedy individuální výkony. 19% žáků označilo odpověď d), tedy za celkový herní projev při sportovních hrách. Dalších 18% dotázaných žáků označilo možnost b), hodnocení za herní činnost ve sportovních hrách. 21% dotázaných označilo odpověď c), aktivitu v hodině. Zbýlých 7% dotázaných neví, za co je v hodinách tělesné výchovy hodnoceno. Graficky vztah těchto odpovědí shrnuje Obr. 12 na následující straně.

Obrázek 12: Otázka 8 z ankety pro žáky, a) individuální výkony; b) za herní činnost ve sportovních hrách; c) aktivitu v hodině; d) celkový herní projev při sportovních hrách; e) nejsem hodnocen za nic/nevím, za co mě učitel hodnotí

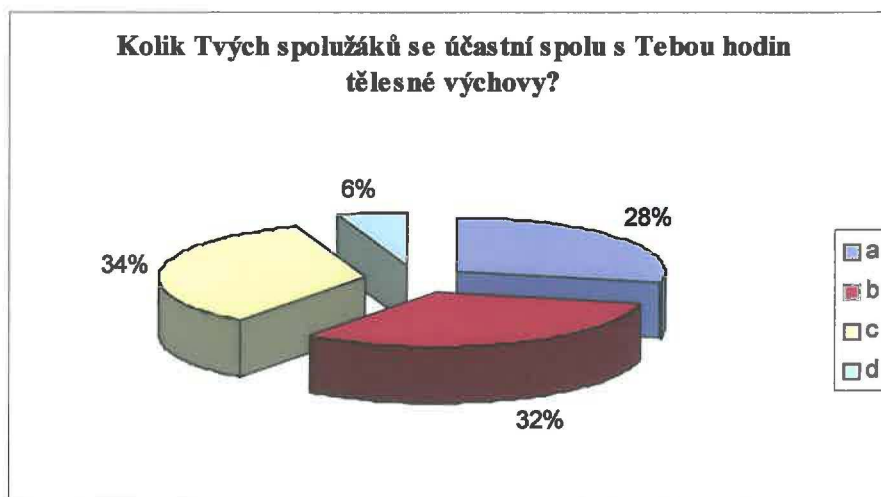
Strukturu žactva z pohledu sportovní aktivity ve volném čase zachycuje otázka 10. 38% dotázaných provozuje závodně kolektivní sportovní hru, „jen“ 16% praktikuje individuální sportovní odvětví. 12% dotázaných žáků nesportuje vůbec. Příznivým zjištěním je výsledek odpovědi c), „sportuji, ale ne závodně“. Teoreticky řečeno, tyto žáci by měli být součástí doplňkové a kroužkové činnosti škol nebo jiných volnočasových organizací. Grafické znázornění ukazuje Obr. 13.

Obrázek 13: Otázka 10 z ankety pro žáky, a) ano, kolektivní sport; b) ano, individuální sport; c) sportuji, ale ne závodně; d) nesportuji

Tím, kdo vyučuje žáky, se zabývala otázka 1. Převahu mají páni učitelé (59%), oproti 40% zastoupení paní učitelek. 1% žáků odpovědělo, že je na hodiny tělesné výchovy má pokaždé někdo jiný.

Počet žáků v hodinách tělesné výchovy je podle výsledků výzkumu překvapivě rozlišný, což dokazuje Obr. 14.

Obrázek 14: Otázka 2 z ankety pro žáky, a) do 15; b) 16 - 20; c) 21 - 25; d) nad 25

Prakticky stejné zastoupení mají odpovědi, podle kterých se hodin aktivně účastní od méně jak 15 až 25 žáků. Vzhledem k tomuto rozsahu cvičících musí učitelé využívat různé vyučovací styly a metody, aby v hodinách dosáhli požadovaného cíle. Pozitivním zjištěním je fakt, že jen 6% dotázaných žáků cvičí s více jak 25 spolužáky.

Z otázky 3 vyplývá, že na základních školách probíhá výuka tělesné výchovy nikoli koedukovaně, ale odděleně pro chlapce a dívky. Pouze 3% dotázaných je vyučováno dohromady. Pro výuku sportovních her je tento fakt kladným zjištěním. Při koedukované výuce sportovních her často dochází k velkým rozdílům v herních dovednostech chlapců a dívek a nesoustředěním na nácvik herních činností jednotlivce nebo herních kombinací. Společná výuka by měla tedy probíhat až v takovém stadiu, kdy žáci i žákyně chápou pravidla hry, ovládají na slušné úrovni herní dovednosti a mají základní návyky herních kombinací.

6.4.2 Pohled jednotlivých ročníků 2. stupně

Některé otázky svým obsahem vypovídají o daném jevu přesněji v okruhu jednoho ročníku 2. stupně.

Oblíbenost tělesné výchovy lze odvodit od využívání vlastních sportovních pomůcek, které si žáci mohou přinést do hodin tělesné výchovy. Zajímavý trend mají všechny možné odpovědi otázky 5 z dotazníku pro žáky (Obr. 14¹⁴).

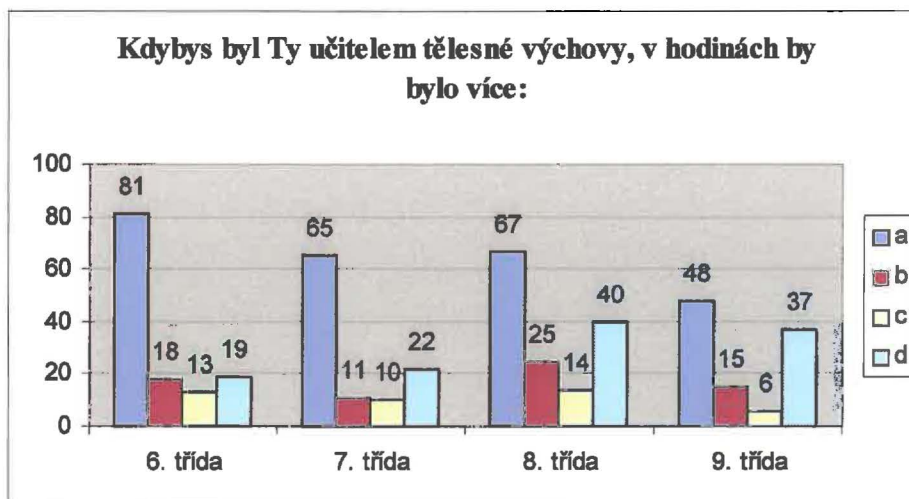
Obrázek 15: Otázka 5 z ankety pro žáky, a) ano, několik; b) ano, jednu; c) nemám, ale chtěl bych mít; d) nemám a ani nechci

Obzvláště zajímavý je průběh odpovědi c), nemám ale chtěl bych mít. Sestupnou tendenci lze přičíst vzestupu odpovědi b), ano, jednu a odpovědi a), ano, několik v 7. a 8. ročníku. Po přechodu na 2. stupeň jsou žáci „neotrkaní“, teprve se seznamují s novým prostředím a učiteli. Postupem času si zvykají a někteří si hodiny tělesné výchovy oblíbí do té míry, že si začnou nosit své pomůcky do hodin. Úpadek v 9. ročníku je pravděpodobně zaviněn objevením nových zájmů, ať už pozitivních nebo negativních. Faktem zůstává, že většina žáků takto vřelý vztah k tělesné výchově nemá, což také dokazuje Obr. 15.

Podobný průběh mají i odpovědi na otázku 9 (Obr.16). Stoupající tendence odpovědi „nikdy bych nechtěl být učitelem tělesné výchovy“ a naopak klesající tendence odpovědi „sportovních her“ dokazuje změnu hodnotové orientace žactva v průběhu docházky na 2. stupni základní školy. Pozitivním údajem je nejvíce označených odpovědí „sportovních

¹⁴ Hodnoty sloupového grafu jsou součtem odpovědí žáků.

her“, který svou hodnotou v 9. ročníku převyšuje maximální hodnotu odpovědi „nikdy bych nechtěl být učitelem tělesné výchovy“ ve stejném ročníku.

Obrázek 16: Otázka 9 z ankety pro žáky a) sportovních her; b) kondičních cvičení; c) individuálních sportů; d) nikdy bych nechtěl být učitelem tělesné výchovy

7 Diskuse, interpretace dat a závěry výzkumu

7.1 Představy tvůrců Rámcového vzdělávacího programu versus představy učitelů tělesné výchovy

Tvůrci Rámcového vzdělávacího programu mají proti učitelům tu výhodu, že jejich práce musí být ve školách přijata. Jimi dané nezávazné i závazné výstupy jsou cílem práce jednotlivých učitelů, kteří vytváří Školní vzdělávací programy. Učitelé do svých „osnov“ zařazují právě ty aktivity, na které má jejich škola vybavení nebo tyto aktivity zapadají do koncepce školy a aby nakonec vyhovovaly závazným výstupům, v případě 2. stupně po 9. třídě. To je zásadní rozdíl od striktně daných principů českého školství, které bylo praktikováno doposud, kdy bylo dáno učivo, které je třeba probrat v jednotlivých ročnících.

Je jen otázkou, zda učitelé i doposud neaplikovali pouze ty aktivity, na které měli ve škole podmínky (např. škola v centru města bez možnosti venkovního hřiště, škola s nedostatečně vybaveným kabinetem tělesné výchovy a jiné). Jinými slovy, nemohli školní osnovy dodržovat vzhledem k podmínkám školy. Těmto školám, potažmo učitelům, nově vytvořený systém vzdělávání mohl prospět. Bez obav mohou z „osnov“ vyjmout činnosti, které stejně nemohli aplikovat a naopak mohou přidat aktivity, které se dají v jejich podmínkách provozovat (např. zaměřit se na aktivity provozované v tělocvičnách nebo naopak aktivity venkovní).

Nový systém by mohl prospět i školám s kvalitním sportovním zázemím. Mohli by se více věnovat sportovním aktivitám, které učitelé preferují. Dostáváme se tak k otázce, zda by bylo možné zvýšit počet hodin tělesné výchovy pro školy (nebo třídy) bez sportovního zaměření. V dnešní době by bylo možné tyto hodiny nazvat „disponabilními“, kde by ale musely svádět boj s konkurencí předmětů jazykových, humanitních a přírodovědních. Záleží pouze na vedení školy a žácích.

Z výše uvedeného lze vyvodit odpověď na základní výzkumnou otázku, „*Jaká změna se stane ve výuce sportovních her, když školy, konkrétně učitelé tělesné výchovy na 2. stupni základních škol, budou tvořit zcela individuálně své učební plány?*“.

Učitelé tělesné výchovy, alespoň podle výsledků výzkumu, již v dnešní době dávají přednost sportovním hrám před ostatními aktivitami. Tento fakt je pozitivně přijímán i druhou stranou vyučovacího procesu – žáky. Přes polovinu dotázaných učitelů nepočítá s žádnými změnami ve výuce tělesné výchovy pravděpodobně právě i kvůli už tak vysokému zastoupení sportovních her v hodinách. Dalším atributem je postoj k celému Rámcovému vzdělávacímu

programu, který pouze 20% dotázaných učitelů bere jako přínos pro vzdělávání žáků, dalších 34% tento systém přijímá dokonce jako zbytečnou práci pro učitele. Z těchto závěrů vyplývá, že se zavedením Rámcového vzdělávacího programu se žádná podstatná změna ve výuce tělesné výchovy na 2. stupni nestane.

7.2 Sportovní hry v dnešní tělesné výchově

Z výzkumu je patrné, že sportovní hry dominují jak v zařazování do hodin ze strany učitelů, tak v oblíbenosti ze strany žáků. Je to dané jejich charakterem dovednostním, psychologickým i emocionálním. Nepatrný podíl na jejich oblíbenosti má jistě i fakt, že pouze 19% žáků uvedlo, že jsou ze sportovních her hodnoceni.

Rozdílný je přístup, jak jsou sportovní hry vyučovány. Obr. 11 (str. 42) ukazuje, že 52% učitelů opravdu sportovní hry „učí“, tedy seznámí žáky se všemi základními činnostmi dané sportovní hry.

Pokusme se odpovědět na rozšiřující výzkumné otázky.

Je třeba pro zařazení nových druhů sportovních her zvýšit dotaci hodin tělesné výchovy?

Podle výzkumu učitelé tělesné výchovy ani nechtějí rozšířit počet vyučovaných sportovních her ve svém výukovém programu. Prioritou většiny z nich je prohloubení výuky stávajících her. 78% z nich v jednotlivých ročnících opakuje již vyučované sportovní hry.

Z těchto poznatků lze vyvodit závěr, že není třeba zvýšit dotaci hodin tělesné výchovy kvůli zařazení nových sportovních her.

Jaké jsou podmínky pro rozvoj sportovních her v plzeňských základních školách?

V dnešní době, kdy probíhá výstavba sportovních areálů i školních hřišť, jsou ideální podmínky pro rozvoj sportovních her i v plzeňských školách. 74% dotázaných učitelů může používat multifunkční sportoviště při výuce venku, většina škol disponuje tělocvičnami, které vyhovují výuce sportovních her. Hypotetickou otázkou zůstává, zda 52% učitelů, kteří odpověděli, že jejich kabinet je dostatečně vybavený k výuce sportovních her, je hodně nebo málo...

Z druhého pohledu, 50% učitelů ve školách bez zaměření na sportovní nebo tělesnou výchovu, má ke hrám neutrální postoj. Z hlediska našeho výzkumu je toto číslo vysoké,

ovšem musíme brát v úvahu, že zbylých 50% má ke sportovním hrám velmi vřelý nebo vřelý vztah.

Proto na tuto výzkumnou otázku můžeme odpovědět, že podmínky pro rozvoj sportovních her v plzeňských školách jsou dobré.

Jaký je postoj samotných žáků k vyučovaným sportovním hrám?

Jak již bylo zmíněno, učitelé ve většině případů preferují sportovní hry před ostatními aktivitami a tento fakt je žáky kladně přijímán. V široké nabídce vyučovaných her si většina žáků „najde“ tu, která svým charakterem nejvíc vyhovuje jeho požadavkům a může ji tak plně prožít.

Na základě ankety a našich výše zmíněných předpokladů jsme došli k závěru, že žáci mají k vyučovaným sportovním hrám kladný postoj a berou jejich výuku jako přípravu na samotné hraní. Podle jejich mínění by v hodinách tělesné výchovy mohlo být ještě více prostoru pro sportovní hry. Tomu nahrává i zjištění z ankety, kdy 38% žáků sportuje buď nezávodně a dalších 34% provozuje závodně nějakou sportovní hru. Pouze 12% žáků nesportuje.

7.3 Nový školský systém a výuka sportovních her – přijetí nebo zamítnutí hypotézy

Do dnešní doby, kdy se učitelé řídili podle osnov, byly podle odpovědí učitelů sportovní hry preferované před jinými pohybovými aktivitami i přes striktnost osnov. Většina dotázaných učitelů (53%) uvádí, že nový vzdělávací systém v předmětu tělesná výchova nepřinese žádnou změnu. Navíc pouhá pětina dotázaných vidí ve změně systému přínos pro vzdělávání mládeže.

Proto podle výsledků ankety předložené učitelům tělesné výchovy na 2. stupni některých plzeňských základních škol **zamítáme vyslovenou hypotézu**, že nový školský vzdělávací systém pozitivně ovlivní výuku sportovních her na výše zmiňované úrovni vzdělávání.

8 Závěr

Zahájení školního roku 2007/2008 bude pro české základní školy zlomové. V 1. a 6. třídách bude povinně zaveden nový školský systém, na který se postupně navážou zbylé ročníky. Některé školy začnou s novým systémem ve všech ročnících najednou. Žáci změnu možná ani nepocítí, přestože učitelé vytvořili zcela nové vyučovací plány, kterými žáky připravují na závazné výstupy na konci 9. třídy. Tyto výstupy obsahují státem dané schopnosti a dovednosti, kterými by žáci po ukončení základní školní docházky měli disponovat. Výstupy jsou velmi obecné, takže je jen na jednotlivých učitelích, jakým způsobem si je vyloží a jakou cestou na ně budou žáky „připravovat“.

Cílem výzkumu bylo zjistit, zda učitelé tělesné výchovy plánují s touto změnou i změnu ve vyučování sportovních her v hodinách tělesné výchovy. Současně jsme zjišťovali, jak přijímají samotný nový školský systém. Zjišťovali jsme i pohled z druhé strany – jaký postoj zaujímají žáci k výuce sportovních her.

I přes jasně dané osnovy jsou sportovní hry preferovanou činností v hodinách tělesné výchovy. Vyplývá to z jejich oblíbenosti u učitelů i žáků, možnost využívat kvalitní vnitřní i vnější prostory a z dostatečně vybavených kabinetů tělesné výchovy. Tato fakta byla zjištěna výzkumem. Naopak výzkum nepotvrdil hypotézu, že nový systém pozitivně ovlivní výuku sportovních her. Učitelé na něj nahlízejí ve většině případů jen jako na práci navíc, která nebude přínosem pro žáky.

V praxi bude změna školského systému ve výuce tělesné výchovy pravděpodobně jen nepatrná. Původní osnovy obsahovaly činnosti, které vedly k všestrannému rozvoji žáka, proto na nich prakticky nebylo co zlepšovat, jen upravit k podmínkám a potřebám jednotlivých škol. Proto doporučujeme za 5 let podrobit šetření ty samé školy, pokud možno ty samé učitele tělesné výchovy a výzkum zaměřit na jejich názor a změny ve výuce po 5 letech fungování Rámcového vzdělávacího programu.

Použitá literatura

- ANDRÝSEK, P. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. [2006-10-17]. <<http://www.msmt.cz/pro-novinare/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>>. Staženo 1.4.2007.
- HORÁK, J., HALADA, J. *Fotbalové kluby světa*. Praha : Lidové nakladatelství, 1992. 285 s. ISBN 80-7022-124-0.
- JEŘÁBEK, H. 1998a. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha : Karolinum. 1998.
- JEŘÁBEK, J. a kol. *Vzdělávací program Základní škola*. Praha : Fortuna, 1996. 280 s. ISBN 80-7168-337-X.
- JEŘÁBEK, J. a kol. 1998b. *Vzdělávací program Základní škola*. Praha : Fortuna, 1998. 2. upravené vydání. 336 s. ISBN 80-7168-595-X.
- JEŘÁBEK, J., TUPÝ, J. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2005. 117 s.
- KOŠÁK, P. Reformuje celá Evropa. In *Reforma školství v České republice*. Praha, 2006. Kapitola 7.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha)*. Praha : Tauris, 2001. 98 s. ISBN 80-211-0372-8.
- NAUL, R. Koncepce školní tělesné výchovy v Evropě. In *Česká kinantropologie*, 2003, roč. 7, č. 1, s. 39 - 53. ISSN 1211-9261.
- PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J. a kol. *Akademický slovník cizích slov, 1.díl, A-K*. Praha : Academia, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0523-4.
- RÝDL, K. *Pohledy na dánské školství aneb Putování pedagogickým rájem*. Praha, 1993.
- RÝDL, K. *Inovace školských systémů*. Praha : ISV nakladatelství, 2003. 281 s. ISBN 80-86642-17-8.
- SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha : Petrklíč, 2000. 292 s. ISBN 80-7229-042-8.
- TÁBORSKÝ, F. *Sportovní hry*. Praha : Grada, 2004. 164 s. ISBN 80-247-0875-2.
- VAŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno : Paido, 2004. 190 s. ISBN 80-7315-082-4.
- Výběr z Rejstříku škol a školských zařízení* [online]. <www.msmt.cz>.
- ZEMAN, V. Novinky školské reformy, otázky a odpovědi. In *Reforma školství v České republice*. Praha, 2006. str. 14 - 17.

Seznam příloh

- A. Členská základna ČSTV k 31.12.2005 dle sportovních svazů, včetně nesdružených subjektů
- B. Modelový učební plán vzdělávacího programu Základní škola pro třídy s rozšířeným vyučováním tělesné výchovy
- C. Tabulka Aktivity mládeže ve věku 15 – 30 a 15 – 18 let v roce 1996 dle SAKA (2000)
- D. Tabulka Komparace aktivit mládeže ve věku 15 – 18 let ve volném čase dle SAKA (2000)
- E. Průvodní dopis k anketám
- F. Anketní formulář pro žáky
- G. Anketní formulář pro učitele
- H. Přehled odpovědí učitelů
- I. Přehled odpovědí žáků

Summary

From September 2007 a fundamental change of basic school education system will take place in the Czech Republic. Knowledge and skills, which pupils have to know, were until now in state's curriculum. Now, there is just a „framing program of education“ providing a basic outputs for the end of 5th and 9th year of basic education. Basic schools will made their own „school program of education“, where they will create suitable curriculum.

Our analysis have been aimed at changes in physical education subject. Our hypothesis was that new education system will take positive effect on education of sport games. We have created a questionnaire for teachers of physical education as well as for their pupils.

The results of the research did not confirm our hypothesis, majority of teachers stated, that new system has brought just more useless work to them without any visible results or that there was not any change in learning of physical education.

Our research has showed, that conditions for learning physical education are very good in the city of Pilsen and pupils' the most like activities are sport games.

Členská základna ČSTV k 31.12.2005
dle sportovních svazů, včetně nesdružených subjektů

Kód	Sportovní svaz	Celkem	Muži	Ženy	Dospělí	Dorostenci	Dorostenky	Žáci	Žačky	Mládež	Počet oddílů
1	Atletika	32696	10105	5794	15899	3094	2917	5707	5079	16797	311
2	Badminton	5257	1867	1129	2996	378	364	772	747	2261	138
3	Basketbal	32132	11866	4414	16280	3256	2270	5796	4530	15852	418
4	Boby - skeleton	89	75	13	88	0	1	0	0	1	5
5	Box	4203	3284	169	3453	487	23	233	7	750	99
6	Cyklistika	21119	14729	2825	17554	1428	374	1390	373	3565	762
7	Fotbal	474823	316782	13502	330284	49040	1737	90717	3045	144539	3864
8	Minigolf	1663	955	354	1309	107	75	118	54	354	43
9	Házená	22051	8758	3446	12204	2193	1179	3936	2539	9847	206
10	Horolezectví	15208	10987	3038	14025	347	177	367	292	1183	523
12	Jachting	6405	4348	1385	5733	162	110	264	136	672	112
13	Jezdectví	24874	5889	11408	17297	418	3109	661	3389	7577	717
14	Judo	10126	3011	716	3727	1087	325	4024	963	6399	147
15	Kanoistika	11332	6401	2560	8961	686	361	869	455	2371	205
16	Krasobruslení	3517	458	1215	1673	35	203	345	1261	1844	55
17	Extrémní sporty	3536	2619	806	3425	69	21	15	6	111	371
18	Kulturní sporty	9889	6862	2344	9206	324	128	126	105	683	190
19	Kuželky a bowling	11324	7805	2060	9865	480	274	470	235	1459	358
20	Lední hokej	56400	32509	1586	34095	6487	116	15185	517	22305	552
21	Lukostřelba	1244	476	209	685	156	73	256	74	559	33
22	Lyžování	31901	14226	8425	22651	1446	1177	3561	3066	9250	506
23	Moderní gymnastika	4657	60	1173	1233	2	542	17	2863	3424	74
24	Moderní pětiboj	616	156	106	262	59	44	162	89	354	11
25	Národní házená	7605	3441	1757	5198	471	521	741	674	2407	76
26	Nohejbal	7837	6588	363	6951	404	48	397	37	886	390
27	Orientační běh	7825	3373	2177	5550	466	338	839	632	2275	182
28	Plavecké sporty	24658	4113	3571	7684	1390	1295	7569	6720	16974	171
29	Pozemní hokej	4045	1502	895	2397	422	253	620	353	1648	25
30	Rugby	2301	1423	31	1454	352	19	461	15	847	16
31	Rychlobruslení	398	191	96	287	33	16	36	26	111	9
32	Saně	408	237	93	330	21	13	26	18	78	11
33	Sportovní gymnastika	7241	883	1522	2405	223	615	752	3246	4836	120
34	Stolní tenis	23832	15640	1804	17444	2064	442	3043	839	6388	948
35	Šachy	26466	18530	1081	19611	1995	308	3864	688	6855	457
36	Šerm	1002	515	158	673	116	53	114	46	329	29
37	Tenis	60889	35260	11255	46515	2621	2047	5340	4366	14374	925
38	Turistika	32701	13573	13818	27391	1027	840	1869	1574	5310	530
39	Veslování	4350	2303	932	3235	421	154	376	164	1115	34
40	Volejbal	50983	19555	16229	35784	2125	4642	2273	6159	15199	972
41	Vodní lyžování	1612	810	582	1392	39	39	74	68	220	25
42	Americký fotbal	1085	779	108	887	94	61	11	32	198	18
43	Vzpírání	1547	1139	126	1265	152	15	109	6	282	30
44	Zápas	2259	1198	138	1336	216	35	570	102	923	37
45	Sport pro všechny	174257	39354	88347	127701	4610	7135	13986	20825	46556	1553
46	Go	151	106	22	128	9	3	8	3	23	7
47	Softbal	4662	1704	1476	3180	341	416	402	323	1482	78
48	Mariáš	667	644	23	667	0	0	0	0	0	50
49	Metaná	445	327	91	418	10	3	12	2	27	21
50	Kolečkové brusle	3548	1875	91	1966	722	26	776	58	1582	29
51	Triatlon	4957	3030	752	3782	365	188	406	216	1175	125
53	Hokejbal	31187	22240	468	22708	4231	32	4140	76	8479	230
54	Akrobatický Rock and Roll	1895	240	428	668	87	410	127	603	1227	30
55	Rekreační sport	117425	50433	40629	91062	4499	3731	9019	9114	26363	1216
56	Vodní motorismus	1156	816	230	1046	27	23	40	20	110	29
57	Psí spřežení	1039	606	353	959	18	26	22	14	80	44
58	Squash	3200	1988	667	2655	133	87	194	131	545	90
59	Curling	421	173	150	323	27	32	23	16	98	15
60	Taekwon-Do ITF	4674	1080	468	1548	617	276	1705	528	3126	35
61	Billiard	3781	3420	258	3678	50	13	33	7	103	182
62	Golf	15563	9497	3758	13255	503	245	966	594	2308	57
63	Korfbal	1955	627	576	1203	161	155	226	210	752	26
64	Jóga	7305	699	6424	7123	22	72	24	64	182	58
65	Taekwon-do WTF - ČUBU	3689	980	709	1689	388	193	1119	300	2000	24
66	Vodní pólo	2077	1029	386	1415	190	90	299	83	662	22
67	Baseball	3654	1643	121	1764	673	54	1112	51	1890	40
68	Florbal	35189	16477	2192	18669	6844	951	8024	701	16520	671

Členská základna ČSTV k 31.12.2005
dle sportovních svazů, včetně nesdružených subjektů

Kód	Sportovní svaz	Celkem	Muži	Ženy	Dospělí	Dorostenci	Dorostenky	Žáci	Žačky	Mládež	Počet oddílů
69	Silový trojboj	2367	2011	287	2298	56	5	8	0	69	106
70	Spastic handicap - UZPS	4912	2048	1783	3831	348	208	327	198	1081	13
71	Mentálně postižení - UZPS	3423	876	538	1414	646	280	701	382	2009	36
72	Neslyšící - UZPS	3946	1956	1501	3457	149	81	156	103	489	23
73	Tělesně postižení - mimo UZPS	2539	1434	894	2328	55	30	64	62	211	71
74	Vnitřně postižení - UZPS	1521	479	883	1362	24	20	68	47	159	11
75	Zrakově postižení - UZPS	2208	1117	889	2006	66	43	50	43	202	25
76	Tradiční karate - ČUBU	2946	700	1024	1724	210	142	552	318	1222	35
77	ČUBU - český svaz karate	12207	3265	1215	4480	1340	486	4660	1241	7727	160
78	ČUBU - full kontakt	5080	2651	691	3342	544	193	763	238	1738	41
79	ČUBU - goru-ryu	2064	756	386	1142	342	81	413	86	922	15
80	Shikon - ČUBU	1440	393	200	593	133	52	496	166	847	15
81	ČUBU - JKA	5011	1344	948	2292	425	234	1610	450	2719	56
82	ČUBU - sebeobr. a ostatní	8112	3296	1287	4583	969	341	1762	457	3529	123
83	Rybářský sport	1613	1175	44	1219	164	14	201	15	394	14
84	Stolní hokej	794	512	69	581	110	7	86	10	213	22
85	Bridž	14	13	1	14	0	0	0	0	0	1
86	Radiový orientační běh	883	400	229	629	45	27	105	77	254	24
87	Skiboby	496	279	153	432	20	2	23	19	64	9
88	Kuše	617	419	106	525	48	14	28	2	92	13
89	Muay - Thai	2060	1569	273	1842	100	19	80	19	218	24
90	Šipky	2856	2460	333	2793	47	9	5	2	63	50
91	Petanque	1138	676	324	1000	45	21	46	26	138	62
92	Aerobic	7121	320	3739	4059	26	637	98	2301	3062	146
93	Biatlon	128	63	39	102	14	4	5	3	26	6
94	Cyklotrial	38	25	0	25	7	0	6	0	13	4
95	Člen TJ/SK nezařazený v oddíle	18639	13540	3863	17403	441	135	409	251	1236	387
96	Střelectví	2334	1952	255	2207	46	20	50	11	127	47
97	Lakros	814	378	162	540	76	49	117	32	274	37
98	Paintball	144	106	33	139	5	0	0	0	5	6
100	Koloběh	249	154	78	232	5	2	6	4	17	20
103	Foosball	215	142	18	160	39	2	13	1	55	5
104	Jiné sportovní odvětví	907	510	184	694	51	33	59	70	213	36
105	ČATHS - UZPS	381	222	119	341	11	6	13	10	40	10
Celkem bez odvětví 52		1576220	801510	296580	1098090	117527	44712	219718	96173	478130	20970

Příloha B

Modelový učební plán vzdělávacího programu ZÁKLADNÍ ŠKOLA pro třídy s rozšířeným vyučováním tělesné výchovy, čj. 29738/96-22-50

Předmět	Ročník									Minimum 6. - 9.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Český jazyk	9	10	10	7	7					16
Cizí jazyk				3	3	x)	x)	x)	x)	12
Matematika	4	5	5	5	5					16
Prvouka	2	2	3							
Přírodověda				3	4					
Vlastivěda										
Chemie										4
Fyzika										6
Přírodopis										6
Zeměpis										6
Dějepis										6
Občanská výchova						x)	x)	x)	x)	4
Rodinná výchova										4
Hudební výchova	1	1	1							4
Výtvarná výchova	1	1	1	4	4					6
Praktické činnosti	1	1	1							4
Tělesná výchova	2	2	2	2	2	5	5	5	5	20
Týdenní dotace povinných předmětů	20	22	23	24	25	27	28	30	30	
Nepovinné předměty										

x) V 6. - 9. ročníku o časové dotaci jednotlivých vyučovacích předmětů rozhodne ředitel školy tak, aby se vyučovalo všem předmětům učebního plánu daného ročníku, byl naplněn daný minimální počet hodin pro předmět a dodržena týdenní časová dotace.

Příloha C - Tabulka Aktivity mládeže ve věku 15 – 30 a 15 – 18 let v roce 1996 dle SAKA (2000)

Aktivity	Index		Pořadí	
	15 - 30	15 - 18	15 - 30	15 - 18
sledování televize	4,63	4,80	1	1
poslech rozhlasu	4,25	4,25	2	4
povídání si s přáteli, známými	4,25	4,41	3	3
poslech magnetofonu, gramofonu, CD	4,18	4,45	4	2
četba novin a časopisů	4,12	3,92	5	6
domácí práce	3,49	3,06	6	10
četba knih	3,40	3,33	7	8
schůzka s partnerem	3,40	3,07	8	9
odpočinek, nicnedělání	3,22	3,42	9	7
milenecké aktivity	3,03	2,80	10	13
procházky, toulání se	2,97	2,96	11	11
sexuální aktivity	2,96	2,07	12	24
návštěva kavárny, restaurace	2,86	2,68	13	16
studium, příprava na školu	2,70	3,95	14	5
práce s počítačem	2,53	2,69	15	15
sledování video	2,50	2,75	16	14
aktivní sportování	2,46	2,67	17	17
návštěva diskoték, tanečních zábav	2,37	2,85	18	12
návštěva kina	2,23	2,38	19	19
návštěva večírku, mejdanu	2,16	2,20	20	20
mimoškolní vzdělávání	2,16	2,17	21	21
turistika, trampování	2,15	2,12	22	23
chov zvířat	2,11	2,41	23	18
výstavba a údržba domu	2,05	1,58	24	38
práce na zahradě	1,96	1,85	25	30
psaní dopisů, deníku	1,94	2,14	26	22
vedlejší výdělečná	1,93	1,69	27	33
oprava a údržba kola, motocyklu, auta	1,92	1,95	28	27
hudební a dramatická činnost	1,90	1,88	29	29
ruční práce	1,89	1,69	30	34
hraní si s vlastními dětmi	1,84	1,02	31	44
návštěva koncertů populární hudby	1,82	1,97	32	26
výtvarná činnost	1,81	1,79	33	31
návštěva sportovních utkání	1,80	1,94	34	28
návštěva výstavy, muzea, galerie	1,71	1,62	35	36
kutilství	1,70	1,71	36	32
návštěva divadla	1,69	1,67	37	35
počítačové hry, automaty	1,67	2,07	38	25
individuální duchovní aktivity	1,43	1,29	39	39
sběratelství	1,41	1,58	40	37
návštěva koncertů vážné hudby	1,33	1,23	41	41
chalupaření	1,32	1,26	42	40
veřejně prospěšná a politická činnost	1,18	1,10	43	43
náboženský život	1,18	1,16	44	42

Příloha D - Tabulka Komparace aktivit mládeže ve věku 15 – 18 let ve volném čase dle SAKA (2000)

Aktivita	1982		1984		1992		1996	
	index	pořadí	index	pořadí	index	pořadí	index	pořadí
poslech rozhlasu	4,57	1	4,63	2	4,44	2	4,25	4
četba novin a časopisů	4,44	2	4,46	3	4,30	4	3,92	5
sledování televize	4,27	3	4,67	1	4,74	1	4,80	1
poslech magnetofonu, gramofonu, CD	4,07	4	4,38	4	4,35	3	4,45	3
četba knih	3,91	5	3,80	5	3,59	6	3,33	7
povídání si s přáteli a známými	3,45	6	3,56	6	4,16	5	4,41	3
návštěva kina	3,32	8	2,97	8	2,90	8	2,38	12
schůzka s partnerem	3,41	7	2,97	7	2,73	7	3,07	8
aktivní sportování	3,27	9	2,97	9	2,47	9	2,67	11
odpočinek, nicnedělání	2,58	10	2,94	10	2,87	8 ¹	3,42	6
kutilství	2,72	11	2,46	13	1,60	16	1,71	18
návštěva sportovních utkání	2,71	12	2,62	11	2,01	14	1,94	15
návštěva diskoték, tanečních zábav	2,68	13	2,48	12	2,61	10	2,85	9
turistika, trampování, pobyt v přírodě	2,43	14	2,31	14	2,15	12	2,12	13
hudební a dramatická činnost	2,39	15	2,06	18	1,62	17	1,88	16
výtvarná činnost	2,39	16	2,06	19	1,76	15	1,79	17
návštěva divadla	2,21	17	1,74	21	1,61	18	1,67	19
návštěva koncertu populární hudby	2,21	18	2,23	15	2,01	13	1,97	14
návštěva kaváren, restaurací	2,18	19	2,19	16	2,21	11	2,68	10
návštěva výstavy, muzea, galerie	2,18	20	1,87	20	1,50	20	1,62	20
sběratelství	2,15	21	2,11	17	1,64	19	1,58	21
návštěva koncertu vážné hudby	1,65	22	1,38	22	1,30	22	1,23	22

¹ V originále se pravděpodobně vyskytla chyba výpočtu, neboť je uvedeno pořadí 21, které neodpovídá pořadí této aktivity.

Vážené paní učitelky, vážení páni učitelé,

dovolte mi Vám předložit anketní formuláře pro Vás a Vaše žáky týkající se výuky sportovních her na druhém stupni základních škol v Plzni. Tyto ankety jsou součástí mé diplomové práce na Fakultě tělesné výchovy Karlovy university v Praze nazvané „**Využívání sportovních her v hodinách tělesné výchovy na 2. stupni základních škol v Plzni - Průzkum změn výuky po zavedení rámcového vzdělávacího programu od 2007/2008**.“

Cílem práce je identifikovat možné změny ve výuce výše zmiňovaného učiva po zavedení nové školské legislativy ve školním roce 2007/2008.

Obě ankety jsou stručné, aby zabraly co nejméně času Vám i Vaším žákům. Jejich vyplnění nepotrvá více než 5 minut. V případě, že jste se rozhodli anketní formuláře vyplnit a tím podpořit tento výzkum, prosím, dodržujte následující pokyny:

- V každém ročníku 2. stupně rozdejte minimálně 15 a maximálně 20 formulářů, libovolně mezi chlapce a dívky. Ankety pro jednotlivé ročníky jsou sesvorkovány
- Pokyny pro žáky jsou uvedeny na jejich formulářích
- Data získaná z Vašich anket i z anket žáků nejsou veřejná, zaručuji Vám, že tato data budou použita pouze pro zpracování výsledků průzkumu, nebudou poskytnuty třetí osobě ani jinak šířeny
- Po ukončení prosím vraťte vyplněné i prázdné formuláře do obálky a napište mi na e-mail josef.sramek@centrum.cz, v co nejkratší době si je vyzvednu ve Vaší škole nebo jiném domluveném místě
- Termín pro návrat dotazníků je 31. ledna 2007

V případě, že jste se rozhodli tento výzkum nepodpořit, prosím, také mi napište e-mail, formuláře si vyzvednu i prázdné.

Jakékoliv nejasnosti je možné probrat přes e-mail nebo osobně po předchozí dohodě.

Obálka obsahuje: 3 anketní formuláře pro učitele
 80 anketních formulářů pro žáky (20 do každého ročníku)
 průvodní dopis

Předem děkuji za spolupráci.

S pozdravem

Bc. Josef Šrámek

ANKETA PRO ŽÁKY

- **Na hodiny tělesné výchovy máš:**
 - pana učitele
 - paní učitelku
 - pokaždé někoho jiného
- **Kolik Tvých spolužáků se účastní spolu s Tebou hodin tělesné výchovy?**
 - do 15
 - 16 – 20
 - 21 - 25
 - nad 25
- **V hodinách tělesné výchovy jsi:**
 - se svými spolužačkami, třeba i z jiné třídy ve stejném ročníku (= jen holky)
 - se svými spolužáky, třeba i z jiné třídy ve stejném ročníku (= jen kluci)
 - dohromady se spolužáky i spolužačkami ze své třídy (= celá Tvoje třída)
 - i se staršími nebo mladšími žáky a žákyněmi
- **Jaké aktivity Tě v hodinách tělesné výchovy baví nejvíc?**
 - individuální sporty (atletika, gymnastika, plavání...)
 - sportovní hry (fotbal, hokej, florbal...)
 - drobné hry (překážkové dráhy, soutěže...)
 - nebaví mě nic
- **Máš nějakou herní pomůcku (hokejku, míč, rukavice..), kterou si nosíš do hodin tělesné výchovy?**
 - ano, několik
 - ano, jednu
 - nemám, ale chtěl bych mít
 - nemám a ani nechci
- **Zapiš pořadí sportovních her, které při hodinách tělesné výchovy hraje:**
(do posledního sloupce uveď sportovní hry, které hraje v hodinách TV a nejsou uvedeny v seznamu)

☐ fotbal	☐ florbal	☐
☐ basketbal	☐ ringo	☐
☐ házená	☐ ringet	☐
☐ volejbal	☐ frisbee	☐
☐ softbal/baseball	☐ korfbal	☐
- **Když Vás pan / paní učitel(ka) učí novou sportovní hru, jaký je průběh výuky?**
 - učíme se jednotlivé části hry, až je umíme, hraje
 - učíme se při hraní (pan učitel nám říká, co máme dělat)
 - učíme se jednotlivé části hry, pak děláme něco jiného
 - neučíme se, jen hraje (trénujeme si sami)
- **V tělesné výchově jsi hodnocen za (můžeš označit více odpovědí):**
 - individuální výkony (běh na 60m, gymnastické cviky...)
 - za herní činnosti ve sportovních hrách (driblink, vedení míče, střelba...)
 - aktivitu v hodině
 - celkový herní projev při sportovních hrách
 - nejsem hodnocen za nic / nevím, za co mě učitel hodnotí
- **Kdybys byl Ty učitelem tělesné výchovy, v hodinách by bylo více:**
 - sportovních her
 - kondičních cvičení (posilování, vytrvalost...)
 - individuálních sportů
 - nikdy bych nechtěl být učitelem tělesné výchovy
- **Děláš nějaký sport „závodně“?**
 - Ano, kolektivní sport (sportovní hru – fotbal, hokej, florbal...)
 - Ano, individuální sport (atletika, gymnastika, plavání)
 - sportuji, ale ne závodně
 - nesportuji

ANKETA PRO ŽÁKY

Ahoj,

právě jsi do ruky dostal dotazník, který se týká výuky sportovních her na Tvé škole. Spolu s Tebou jej obdrželi žáci na 2. stupni základních škol v celé Plzni. Svůj dotazník vyplňují i paní a páni učitelé tělesné výchovy.

Cílem tohoto dotazníku je zjistit, jak probíhá výuka sportovních her na základních školách v Plzni a následně učinit takové kroky, aby tato výuka byla ještě efektivnější a pro Vás přínosnější a pestřejší.

Jelikož se nejedná o vědomostní dotazník, prosím, vyplňuj podle pravdy, své úvahy a názorů.

Přečti si tyto pokyny, aby i Tvůj dotazník byl plnohodnotný!

- Kde není uvedeno jinak, udělej křížek do čtverečku před Tvou zvolenou odpovědí
- V případě, že sis svou odpověď rozmyslel, čtvereček „chybné“ odpovědi celý vyplň a u „správné“ udělej křížek
- Po skončení dotazník nepřekládej a předej jej svému učiteli

Děkuji Ti za spolupráci!

Bc. Josef Šrámek
student FTVS UK v Praze

ANKETA PRO UČITELE

• **Jaké je zaměření Vaší školy?**

- ZŠ s rozšířenou výukou cizích jazyků
 ZŠ s rozšířenou výukou tělesné výchovy
 ZŠ s rozšířenou výukou uměleckých předmětů (VV, HV...)
 ZŠ s rozšířenou výukou jiných předmětů
 ZŠ bez rozšířené výuky

• **Nabízí Vaše škola mimoškolní sportovní aktivity v oblasti sportovních her?**

- ano
 ne

• **Zúčastňuje se Vaše škola sportovních akcí?**

- ano, zúčastňuje se individuálních i kolektivních sportovních odvětví
 ano, zúčastňuje se individuálních odvětví
 ano, zúčastňuje se kolektivních sportovních her
 ne, nezúčastňuje se

• **Vybavení Vašeho kabinetu tělesné výchovy je:**

- kvalitní a používané
 kvalitní, ale část není používaná
 vybaven na výuku max. 4 sportovních her
 nedostatečně vybaven (pro výuku méně než 4 sportovních her)

• **Výuka ve vnitřních prostorách probíhá:**

- v tělocvičně, která má rozměry alespoň hřiště na basketbal
 v tělocvičně, která má rozměry alespoň jako hřiště na volejbal
 v tělocvičně, která nemá rozměry ani hřiště na volejbal
 v místnosti, která není tělocvična

• **Vnější prostory Vaší školy jsou:**

- multifunkční hřiště s umělým povrchem
 hřiště s přírodním povrchem nebo asfaltovým, určené pro sportovní aktivity
 okolí školy, není přímo uzpůsobeno hodinám tělesné výchovy a sportovním aktivitám
 park nebo jiné veřejné prostranství

• **Jaká je dotace hodin týdně tělesné výchovy v jednotlivých ročnících?**

2. a 3. řádek vyplňte v případě, že Vaše škola má různou dotaci hodin tělesné výchovy v paralelních třídách

6. třída		7. třída		8. třída		9. třída	

• **Tělesná výchova ve Vašem úvazku zahrnuje:**

- větší část úvazku
 menší část úvazku
 celý úvazek, ale mám i druhou aprobaci
 celý úvazek, mám jen aprobaci tělesná výchova
 jiná možnost

ANKETA PRO UČITELE

- **Označte sportovní hry, jejichž metodika je součástí Vašeho učebního plánu:**
(do posledního sloupce uveďte sportovní hry, které využíváte v hodinách tělesné výchovy a nejsou uvedeny v seznamu)

☐	fotbal	☐	florbal	☐	
☐	basketbal	☐	ringo	☐	
☐	házená	☐	ringet	☐	
☐	volejbal	☐	frisbee	☐	
☐	softbal/baseball	☐	korfbal	☐	

- **V hodinách tělesné výchovy v různých ročnících:**

☐	vyučuji stále ty samé hry, ale prohlubuji učivo
☐	každý ročník učím jiné hry
☐	učím jen jeden ročník

- **Váš vztah ke sportovním hrám je:**

☐	velmi vřelý, sám jsem (býval(a)) hráč(ka)
☐	vřelý, hry upřednostňuji před individuálními sporty
☐	neutrální
☐	když nemusím, tak je nevyhledávám

- **Jak dlouhá je Vaše praxe výuky tělesné výchovy na základní škole?**

☐	do 5 let
☐	6 – 10 let
☐	11 – 20 let
☐	nad 20 let

- **Vzhledem k současným osnovám věnujete sportovním hrám:**

☐	více prostoru na úkor jiných aktivit
☐	„jedete“ podle osnov, když zbude čas, hrajete sportovní hry
☐	„jedete“ podle osnov, když zbude čas, děláte jiné aktivity
☐	méně prostoru

- **Plánujete, že se změní postavení sportovních her ve Vašich hodinách tělesné výchovy po zavedení nového vzdělávacího systému?**

☐	ano, chystám se zvýšit počet vyučovaných sportovních her
☐	ano, chystám se prohloubit výuku stávajících sportovních her
☐	ano, chystám se snížit počet hodin s výukou sportovních her
☐	ne, vše zůstane při starém
☐	již pracujeme podle nového vzdělávacího programu

- **Změnu vzdělávacího systému v České republice vidíte jako:**

☐	přínos pro vzdělání mládeže
☐	více práce pro učitele
☐	více zbytečné práce pro učitele
☐	nic se nezmění

Poslední otázka... jste **paní/slečna učitelka** nebo **pan učitel** ? Prosím zakroužkujte.

Příloha I - Přehled odpovědí žáků - 6. až 9. třída

	1.			2.				3.				4.				5.				6.										
	a	b	c	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
6. třída	64	53	2	48	18	50	3	45	43	1	30	17	75	20	6	9	19	29	60	72	80	49	16	10	40	46	6	6	3	32
7. třída	63	42	0	25	36	30	13	32	32	8	33	11	72	14	7	12	24	20	49	81	83	69	53	15	65	39	9	8	6	46
8. třída	80	41	0	16	47	50	8	37	60	0	24	25	80	19	11	10	25	15	70	92	106	74	74	42	87	42	6	21	5	40
9. třída	57	40	3	36	42	21	1	34	52	3	10	17	69	6	7	5	11	10	74	80	81	44	54	35	72	38	11	19	6	32
celkem	264	176	5	125	143	151	25	148	187	12	97	70	296	59	31	36	79	74	253	325	350	236	197	102	264	165	32	54	20	150

	7.				8.					9.				10.				11.	
	a	b	c	d	a	b	c	d	e	a	b	c	d	a	b	c	d	K	H
6. třída	65	52	1	4	41	32	52	33	23	81	18	13	19	50	11	43	15	54	56
7. třída	63	39	4	2	72	31	37	26	4	65	11	10	22	43	20	30	12	47	41
8. třída	63	52	3	6	78	37	26	41	10	67	25	14	40	45	14	48	15	72	44
9. třída	44	42	4	13	58	28	36	35	10	48	15	6	37	14	26	49	11	53	40
celkem	235	185	12	25	249	128	151	135	47	261	69	43	118	152	71	170	53	226	181